

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Bakalářská práce

Petra Sedláčková

Jazyk španělské ústavy

Language of Spanish Constitution

Praha, 2015

Vedoucí práce: Mgr. Dana Kratochvílová, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Lyonu, dne 25. května 2015

.....

Petra Sedláčková

Klíčová slova (česky)

právní španělština, španělská ústava, terminologie, legislativní španělština, jurisdikční španělština, modernizace právní španělštiny

Klíčová slova (anglicky):

legal Spanish, spanish constitution, terminology, legislative Spanish, jurisdictional Spanish, modernization of legal Spanish

OBSAH

1	ÚVOD	I
2	PRÁVNÍ ŠPANĚLŠTINA	II
2.1	OBECNÉ POJETÍ	II
2.1.1	<i>Terminologie a lexikální zvláštnosti</i>	<i>V</i>
2.1.2	<i>Morfosyntaktická a stylistická specifika</i>	<i>VIII</i>
2.2	UŽITÍ V KONKRÉTNÍCH TYPECH TEXTŮ	IX
2.2.1	<i>Neologismy</i>	<i>IX</i>
2.2.2	<i>Přejatá slova a kalky</i>	<i>XII</i>
2.2.3	<i>Nefinitní slovesné formy</i>	<i>XV</i>
2.2.4	<i>Pasivní konstrukce</i>	<i>XV</i>
2.2.5	<i>Nominalizace</i>	<i>XV</i>
2.2.6	<i>Subjektiv budoucího a předbudoucího času</i>	<i>XVI</i>
3	ÚSTAVA ŠPANĚLSKÉHO KRÁLOVSTVÍ	XVII
3.1	TERMINOLOGIE A LEXKÁLNÍ ZVLÁŠTNOSTI	XVII
3.1.1	<i>Latinismy</i>	<i>XVIII</i>
3.1.2	<i>Helénismy</i>	<i>XIX</i>
3.1.3	<i>Galicismy</i>	<i>XX</i>
3.2	MORFOSYNTAKTICKÁ A STYLISTICKÁ SPECIFIKA	XX
3.2.1	<i>Nefinitní slovesné formy</i>	<i>XXI</i>
3.2.2	<i>Pasivní konstrukce</i>	<i>XXV</i>
3.2.3	<i>Nominalizace</i>	<i>XXIX</i>
3.2.4	<i>Subjektiv budoucího a předbudoucího času</i>	<i>XXX</i>
3.2.5	<i>Enumerace</i>	<i>XXXIII</i>
3.2.6	<i>Budoucí čas</i>	<i>XXXIV</i>
3.2.7	<i>Modální slovesa</i>	<i>XXXV</i>
4	MODERNIZACE PRÁVNÍ ŠPANĚLŠTINY	XXXIX
4.1	PROBLÉM NEJEDNOZNAČNÉHO JAZYKOVÉHO VÝKLADU	XXXIX
4.2	COMISIÓN PARA LA MODERNIZACIÓN DEL LENGUAJE JURÍDICO	XL

5	ZÁVĚR	XLIV
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	XLVII
7	SEZNAM ZKRATEK	XLIX

Předmluva

Výběr tématu mé bakalářské práce spočívá především v myšlence propojit dva obory, které v současné době studuji, Hispanistiku a Právo a právní vědu. Jelikož tématu právní španělštiny obecně se již věnovala diplomová práce Dany Pérezové, téma mé práce je zaměřeno a jazyk základní normy právního řádu, Ústavy Španělského království.

Hlavním cílem práce je nastínit dominantní jazykové charakteristiky španělské ústavy, a to v kontextu otázky srozumitelnosti a modernizace právní španělštiny. Teoretický základ práce je proveden metodou literární rešerše. Klíčovou publikací je *El español jurídico* z roku 2002, jejímiž autory jsou Enrique Alcaraz Varó a Brian Hughes.

Jednou z hlavních metod použitých v práci je literární rešerše, která je podkladem především pro teoretické části kapitol. Další metodou je analýza zkoumaných textů, tedy především španělské ústavy. Tyto právní texty jsou dostupné online ze španělské obdoby Sbírký zákonů: *Boletín Oficial del Estado*.

Práce se, kromě úvodu a závěru, dělí na tři hlavní kapitoly. První z nich je úvodem do problematiky právního jazyka a právní španělštiny, druhá se zabývá lingvistickou analýzou španělské ústavy a třetí pojednává o jednoznačnosti a modernizaci právní španělštiny. V přílohové části je pak uvedena krátká ukázka originálního textu španělské ústavy a jeho českého překladu. Rovněž je součástí přílohové části stručný španělsko-český slovníček pojmů ústavního práva.

Oproti zadání práce z důvodu rozsahu neobsahuje analýzu jazyka rozsudků španělského ústavního soudu.

1 Úvod

Téma jazyka španělské ústavy je nutno vnímat v kontextu právní španělštiny (*español jurídico*). Právní španělština pak bývá řazena do kategorie odborných jazyků (*lenguas de especialidad*). Ve španělské terminologii se také hovoří o zařazení právního jazyka mezi *lenguas profesionales y académicas*, hovoří se potom o *español profesional y académico* (EPA), za jehož variantu pak lze považovat *español jurídico*.

Význam právního jazyka je obecně dán již ze své podstaty. Právo a právní normy jsou základním pilířem organizace společnosti – na úrovni lokální, státní i mezinárodní. Ačkoli právo může být vnímáno také intuitivně, na základě přirozenoprávních principů, ve své finální podobě je vždy vyjádřeno jazykem. Jazykem, který je kvůli svému kontextu jedinečný. Tato jedinečnost plyne z jeho funkce. Právní normy vznikají jako myšlenky. Aby splnily svůj účel, musí být komunikovány odpovídajícím způsobem. Na způsobu formulace norem pak závisí jejich možná jazyková interpretace, toto se v právním jazyku projevuje především v rovině lexikální a stylistické. Právě vzhledem k nutnosti vystihnout ideu právní normy a omezit libovolnost jejího výkladu jsou na právní jazyk kladeny vysoké nároky v oblasti přesnosti vyjadřování. Tato přesnost obvykle spočívá především v rovině lexikální, zatímco komplikovaná vnitřní výstavba na úrovni stylistické je dána nutností vyjádřit drobné nuance situace, jež právní norma postihuje.

Je nutné si uvědomit, že v kontextu celého právního řádu představuje ústava nejvyšší právní normu, a proto výše řečené platí dvojnásob. Ústava státu by měla být pečlivě formulována, po syntaktické i lexikální stránce co nejpřesnější, aby nemohlo dojít k jejímu libovolnému (či dokonce zlovolnému) výkladu. Vzhledem k zásadě *Lex superior derogat inferiori* musí být všechny ostatní normy právního řádu v souladu právě s ústavou státu, jinak hrozí, že pozbydou platnosti. Z tohoto důvodu je zaměření se na jazyk ústavy státu a ústavního práva východiskem ke specifikům dalších právních odvětví.

2 Právní španělština

Právní španělština se čím dál tím častěji stává předmětem studia právníků i lingvistů, jak to potvrzuje ve svém článku González Salgado: „Desde hace unos años, se ha acrecentado el interés por el estudio del tipo especial de lenguaje que se emplea en los documentos jurídicos y administrativos. Ese interés, del que participan por igual juristas y filólogos, persigue un objetivo claro: minimizar el hermetismo que tradicionalmente ha caracterizado a la redacción jurídico-administrativa.“¹

Druhá kapitola bakalářské práce je zameřena na právní španělštinu obecně, v jejímž rámci se pak pohybuje jazyk španělského ústavního práva i Ústavy Španělského království. První z podkapitol pojednává o obecné rovině problematiky a představuje některé konkrétní rysy právní španělštiny z oblasti lexikální, syntaktické a stylistické. Druhá podkapitola ji pak zasazuje do kontextu konkrétních typů právních textů Španělského království. A to především prostřednictvím příkladů užití jednotlivých lingvistických zvláštností právní španělštiny v autentických textech.

2.1 Obecné pojetí

Nejčastěji je v současné době právní španělština zařazována do kategorie *lenguas de especialidad* či *lenguas profesionales y académicas*, tyto termíny uvádí například Alcaraz Varó a Hughes.² Naopak Gutiérrez Álvarez ve svém článku uvádí i termíny jako *lenguas especiales* nebo *lenguajes especializados*.³

Předmětem systematického studia jsou tyto jazyky přibližně od konce 90. let 20. století, jejich studium proto nemá příliš dlouhou tradici. Nicméně právní španělštině nelze upřít její důležitost. Kromě významu v rámci jednotlivých zemí, kde je španělština oficiálním či jedním z oficiálních jazyků, vzhledem k celkovému mezinárodnímu vývoji je nepopíratelný i její politický vliv na mezinárodní úrovni. A to především proto, že je oficiálním jazykem mnoha mezinárodních organizací, např. OSN a EU. Hovoří se někdy

---

¹ GONZÁLEZ SALGADO, José Antonio. El lenguaje jurídico del siglo XXI. *Themis 57 – Revista de Derecho*. ISSN2410–9592.

² ALCARAZ VARÓ, Enrique; HUGHES, Brian. *El español jurídico*. Barcelona: Ariel Derecho, 2002, s. 15.

³ GUTIÉRREZ ÁLVAREZ, Javier María. Español jurídico: Propuesta didáctica orientada a la acción como base para un curso. In: *marcoELE, revista didáctica ELE*. Núm. 11, 2010. ISSN 1885-2211.

tak o *peso político*.⁴ Zároveň je třeba zmínit i zvyšující se *peso económico*, a to zejména díky příznivému hospodářskému vývoji Latinské Ameriky.

Lengaujes especializados se v odborné literatuře vymezují různě. Gutiérrez Álvarez uvádí, že: „...pese a compartir todo el sistema gramatical, morfológico y sintáctico con la lengua común, están dotadas de cierto grado de diferenciación científica, técnica o profesional“⁵ V tomto ohledu je jeho vymezení poměrně vágní a bez přiblížení dokonce nicneříkající. Autor následně ve své publikaci uvádí tři charakteristiky, které odlišují *español jurídico* od *lengua común*:

„...su distinción viene demarcada por tres características: una temática diferenciada, una función propia dentro de la comunidad en la que se utiliza y unas características pragmáticas textuales específicas en sintonía con el contexto sociolingüístico en el que se ponen en práctica. Existe cierto consenso en la dimensión interidiomática y universal de las mismas. Otro rasgo definitorio habitual aunque no predicable de todas de las lenguas especiales es su doble dimensión: académica y profesional.“⁶

V kontrastu s výše uvedenými třemi charakteristikami zaměřenými spíše na specifika v oblasti tématu, funkce a akademické i profesonální dimenze odborného jazyka, Alcaraz Varó a Hughes vymezují právní španělštinu také třemi, nicméně zcela odlišnými charakteristikami: slovní zásobou, syntaktickými i stylistickými tendencemi a specifickými žánry.

„A nuestro entender, se puede aceptar la existencia del español jurídico, teniendo en cuenta las cautelas y apreciaciones mencionadas, justificándolo con estos tres parámetros:

1. Un vocabulario muy singular, que constituye el núcleo de este lenguaje especializado, (...).
2. Unas tendencias sintácticas y estilísticas muy indiosincrásticas, (...).
3. Unos géneros profesionales propios e inconfundibles, como la ley, la sentencia o el contrato, entre otros, que sirven para marcar bien los límites de esta variante del español...“⁷

---

⁴ DE HOYOS, Juan Carlos. *Linguistique* [přednáška]. Lyon: Université Lumière Lyon 2, 15. 10. 2014.

⁵ GUTIÉRREZ ÁLVAREZ, Javier María. *Español jurídico: Propuesta didáctica orientada a la acción como base para un curso*, s. 2.

⁶ Ibid.

⁷ ALCARAZ VARÓ, Enrique; HUGHES, Brian. *El español jurídico*, s. 16–17.

Jak již bylo nastíněno výše, samotná právní španělština se dále dělí na různé varianty. Kritériem může být například právní odvětví (zde pak nalezneme rozdíly především v oblasti terminologie) nebo také, tak je rozlišují Alcaraz Varó a Hughes:

„En español jurídico se pueden distinguir diversos tipos o variantes, según su finalidad comunicativa. Los cuatro más importantes son el legislativo o de los textos legales, el español jurisdiccional o de los jueces (sentencias, autos, providencias, etc.), el español administrativo o de las Administraciones Públicas (instancias, expedientes, etc.), y el español notarial (testamentos, escrituras de compraventa, poderes, etc.)“⁸

Přičemž poslední dvě varianty právní španělštiny v této práci vzhledem k jejich odlišné tematické povaze nebudou dále rozebírány. Legislativní španělština je obsahem třetí kapitoly.⁹

Také česká tradice rozlišuje různé varianty právního jazyka, nicméně jejich vymezení se od toho španělského liší. Mezi druhy právního jazyka dle ní tedy patří:

- jazyk právních předpisů/zákonodárce/legislativní,
- jazyk soudního rozhodování,
- jazyk advokátů,
- jazyk právní vědy.¹⁰

Gutiérrez Álvarez pak ještě upřesňuje svoji koncepci právní španělštiny, když uvádí, že:

„La especificidad lingüística del lenguaje español jurídico viene determinada, a su vez, por:

- 1) El léxico: hay palabras jurídicas de uso común y generalizado, como por ejemplo, contrato o hipoteca, pero existen también palabras exclusivaente jurídicas; cohecho, litisconsorcio, anticresis o expresiones como iuris tantum, ex nunc, etc.
- 2) Formas y construcciones gramaticales, habituales pero en muchos casos no exclusivas del lenguaje jurídico:
  - a) Construcciones pasivas

---

⁸ Ibid, s. 17.

⁹ Z důvodu rozsahu se práce nezabývá ani jurisdikční variantou.

¹⁰ Cf. GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009. ISBN 978-80-7380-233-2, s. 107–109.

- b) Cláusula ablativa o „ablativo absoluto“
- c) Futuro imperfecto de subjuntivo
- d) Sintagmas nominales largos
- e) Adjetivación valorativa de lo expresado en sintagmas nominales largos
- f) Modalidad deóntica y modo autitario
- g) Abuso del gerundio¹¹

V této koncepci se vrací ke konkrétnímu vymezení právní španělštiny obdobně, jako ji uvádějí Alcaraz Varó a Hughes. Ačkoli pojetí Gutiérrezze Álvarezze je o něco jednodušší, příčinou čehož je pravděpodobně nutnost přizpůsobit charakteristiky didaktickým účelům. Máme zde lexikální složku (která není vždy výlučně typická pro právní španělštinu) a gramatické konstrukce, kterých právní španělština využívá (obvykle se jako nejtypičtější uvádí právě užití subjektivu budoucího času, dlouhá nominální syntagmata a nadužívání gerundia).

2.1.1 Terminologie a lexikální zvláštnosti

V rámci odborné literatury se oblast právní terminologie vždy těšila velké pozornosti, jak potvrzuje Alexandr Stich: „V první řadě se věnovala pozornost vytváření, ustalování a přesnému významovému vymezení právnických termínů; není jistě náhodou, že právě právní terminologie je spolu s terminologií náboženskou naší nejstarší propracovanou terminologickou soustavou vůbec.“¹²

Ačkoli terminologie a specifická slovní zásoba je jedním z hlavních rysů právního jazyka, tato specifčnost tkví především v úzkém vymezení daných pojmů. Pojmy se obvykle vymezují tzv. legálními definicemi nebo obecně odlišným významem, než jak pojem používá běžný jazyk. Tento jev se samozřejmě netýká jen španělštiny, setkáme se s ním i v češtině. Vzhledem ke svému účelu by měly být při produkci právních textů, především legislativní povahy, zohledněny jisté náležitosti právní terminologie. Mezi tyto terminologické náležitosti patří:

- jednoznačnost pojmů,
- přesnost významu pojmů,

---

¹¹ GUTIÉRREZ ÁLVAREZ, Javier María. Español jurídico: Propuesta didáctica orientada a la acción como base para un curso, s. 4–5.

¹² STICH, Alexandr. O dvojznačnosti v právnickém vyjadřování. In: *Naše řeč. Listy pro vzdělání a třibení jazyka českého*. Č. LI, 1968, s. 143–147. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 1968. ISSN: 0027-8203, s. 143.

- stálost/konstantnost pojmosloví a
- srozumitelnost.¹³

Jednoznačnost pojmů znamená především skutečnost, že každý právní termín má pouze jeden význam, který vybírá zákonodárce. Musí být tedy přesně vymezeny a co nejvíce omezena jejich neurčitost a vágnost. S tím souvisí i jejich přesnost – vymezení pojmů a jejich používání v daném normativním významu. K takovému upřesnění pojmů se obvykle využívají legální definice či vymezení na základě (taxativních) výčtů. V případě stálosti se jedná především o zachování kontinuity a smysluplnosti právního řádu jako celku. Je důležité, aby zákonodárce bral v potaz již zavedené právní termíny a nesnažil se používat (byť třeba aktuální) synonyma. Poslední náležitost se opět snaží apelovat na skutečnost, že adresáty právních norem nejsou pouze vystudovaní právníci, ale především občané. A proto je nutné, aby pro ně termíny používané v právních normách a textech (např. rozsudcích a usneseních) byly srozumitelné. Nesmí se jednat o příliš odborné výrazy, a to především v základních právních normách jako v občanských zákonících či ústavách států.

Právních termínů, které se používají v obecném užití je nespočet (*inmuebles, contrato, hipoteca...*), zároveň můžeme zmínit ty, které se používají spíše výhradně v právním prostředí (*centro penitenciario, litisconsorcio* nebo spojení typu *ex nunc, ex tunc...*) Alcaraz Varó přidává k lexikální otázce ještě další charakteristiky jako inklinaci k nominalizaci, tvorbu nových termínů, zálibu v nabubřelém (*altisonante*) a archaizujícím.¹⁴

Lexikální vztah mezi obecným a právním jazykem můžeme rozdělit do čtyř stupňů:

- stejný význam pojmů,
- jiný význam v právním jazyce,
- termíny, které se v obecném jazyce nepoužívají a
- slova, která se v právním jazyce napoužívají.¹⁵

Co se týká tvorby nových termínů odvozením zdá se, že se jedná mezi juristy o velmi oblíbenou činnost, která však ne vždy nezbytně naplňuje účel tvorby neologismů. A přináší zmatek do terminologie, jelikož termíny nejsou definovány jazykově ani právně. Zatímco pro juristy se zdají být tyto nové výrazy správné a běžné, jelikož vychází z určité

¹³ GERLOCH, Aleš. *Teoria práva*, s. 107–109.

¹⁴ In: GUTIÉRREZ ÁLVAREZ, Javier María. *Español jurídico: Propuesta didáctica orientada a la acción como base para un curso*, s. 5–6.

¹⁵ GERLOCH, Aleš. *Teoria práva*, s. 107–109.

vnitřní logiky potřeby užívat termíny. Pro běžné občany, kteří jsou adresáty prvních norem, tyto termíny tak jasné být nemusejí, a proto pro ně přináší poněkud chaos do právního řádu. Jsou tak jednou z příčin jeho nesrozumitelnosti pro běžného občana.

Samozřejmě je obdivuhodné, s jakou lehkostí si juristé poradí s tvorbou takových termínů, které odpovídají kýženému konceptu:

„Por una parte, se debe aplaudir la creación de palabras jurídicas que llenan un hueco o añaden precisión a otro creado, pero por otra, la impresión que saca el lector no especialista en Derecho es que el automatismo con el que los operadores jurídicos confeccionan nuevas palabras es excesivo en ocasiones, ya que algunas como <<necesariadad>>, <<originación>> y otras son superfluas a simple vista, puesto que la situación se resolvería con elegancia y de una manera espontánea o natural volviendo a <<necesidad>>, <<origen>>, etc.“¹⁶

V oblasti lexika se v právní španělštině setkáváme se slovy přejatými ale i s kalky (doslovně přeložené cizí výrazy či výrazy podle cizojazyčné předlohy konstituované). Vzhledem k tomu, že španělský právní systém patří do římskoprávní kultury a i samotný jazyk je jedním z románských jazyků, většina slov má svůj etymologický základ v latině. Z latiny mnohá slova mnohé z nich prošla vývojem a dnes je proto můžeme označit za *palabras patrimoniales*, zatímco jiná byla do španělštiny přejata později tím, že se RAE vrátila k jejich původnímu etymu. V této kategorii latinismů tak hovoříme o *cultismos* (někdy označované jako *latinismos crudos*) a *semicultismos*. Především s *latinismos crudos* se lze setkat i v české právní terminologii. Důvodem je skutečnost, že mnohé právní instituty byly přejaty z římského práva, a to včetně terminologie, která zůstala neměnná. Z hlediska chronologického vývoje jsou dalšími významnými přejatými slovy arabismy. Nicméně právní španělština o tyto pojmy příliš obohacena nebyla (např. *alquiler* či *alguacil*).

Kromě latiny byla a stále je právní španělština významně ovlivněna francouzštinou, což vzhledem k dějinným událostem není nikterak překvapivé. Díky vlivu právní francouzštiny však přejala také některé další latinismy či helénismy (termíny, které se opět mnohdy vyskytují i v české právní terminologii: *amnistia*, *hipoteca*). Největšího jazykového vlivu a tady nejvíce galicismů v právní španělštině pochází z napoleonského období (toto období je nejen významné pro právní historii Španělska jako takovou, ale

---

¹⁶ ALCARAZ VARÓ, Enrique; HUGHES, Brian. *El español jurídico*, s. 23.

mnohé francouzské vlivy a manýry se obecně v zemi šířili i díky tzv. *afrancesados*). Příkladem galicismů mohou být termíny jako *ultraje*, *gabinete*, *parlamento*, *departamento*...

V průběhu 20. a 21. století se ani právní španělština nevyhnula vlivům anglického jazyka. Jedná se o slova přejatá i o kalky. V mnohých případech se jedná o výpůjčky nutné, tedy takové, kdy španělský jazyk nemá dostatečné lexikální prostředky pro pojmenování nějaké skutečnosti a musí si tedy vypůjčit pojem z jiného jazyka. A tím nejvlivnějším jazykem je v současné době angličtina, která má velkou ekonomickou i politickou váhu. Jako příklad anglicismů lze uvést *arresto*, *boicoteo*, *caso*, z oblasti kalků pak např. *flujo de caja* (*cashflow*).

2.1.2 Morfosyntaktická a stylistická specifika

Stylistická a morfosyntaktická specifika odpovídají v didaktickém rozlišení Gutiérrez Álvarez gramatických konstrukcí typickým pro právní španělštinu. Mezi typické (mnohdy i pro jiné právní jazyky, pokud danými konstrukcemi disponují) patří pasivní konstrukce, příliš dlouhá nominální syntagmata či subjektiv budoucího času. Morales Pastor pak přidává některé další charakteristiky, které se přímo vztahují ke specifickým konstrukcím právní španělštiny (pasivní konstrukce souvisí s odosobněním textu, gerundium dovoluje obsahově zahustit větu atd.):

- a) „Pretensión de objetividad y neutralidad, que trae consigo impersonalización y uso de construcciones retóricas y de cultismos.
- b) Funcionalidad, como búsqueda de la comunicación eficaz.
- c) Precisión y coherencia, con eliminación de los significados connotativos que implican ambigüedad, centrándose en términos denotativos o indicativos.
- d) Claridad, que implica la presencia de definiciones, pormenorizaciones y excepciones.
- e) Normatividad, predominando la función conativa o de mandato, usándose el imperativo presente y el presente de subjuntivo con valor de mandato.
- f) Tendencia formalizadora, a través del estilo formulativo, las abreviaturas y fórmulas fraseológicas y léxicas.“¹⁷

Obecně tak mezi specifika právní španělštiny lze zařadit tendence k archaizaci (např. užití již zmíněného subjektivu budoucího času), k nadužívání nefinitních

---

¹⁷ In: GUTIÉRREZ ÁLVAREZ, Javier María. Español jurídico: Propuesta didáctica orientada a la acción como base para un curso, s. 6.

slovesných forem, tedy především gerundia a participia. Obvykle se setkáváme s poměrně hutnými texty, za což může právě i využívání těchto forem a tendence nadužívat nominální syntagmata a také nominalizace. Na syntaktické úrovni se pak setkáváme se složitými konstrukcemi a někdy i s vyšinutím z větné vazby (tyto fenomény lze pozorovat především v textech jurisdikční povahy).

2.2 Užití v konkrétních typech textů

Cílem druhé podkapitoly je ukázat využití některých výše popsaných charakteristik právní španělštiny v praxi, tedy na autentických právních textech. Vzhledem k rozsahu bakalářské práce není možno věnovat se veškerým jevům, z tohoto důvodu byly vybrány pouze některé z nich, které jsou dle subjektivního názoru autorky nejpodstatnější, a to zjeměna s ohledem na porozumění právním textům odborníky a laiky. Právní texty jsou dostupné na webových stránkách *Boletín Oficial del Estado*. V této kapitole je také obsažena teoretická část v oblasti terminologie a lexikálních zvláštností, a to proto, že ve třetí kapitole se jedná o méně podstatné téma z hlediska zkoumaných jevů. Naopak teoretický základ k morfosyntaktickým a stylistickým charakteristikám právní španělštiny je uveden ve třetí kapitole práce, jelikož ta se dané problematice věnuje hlouběji.

2.2.1 Neologismy

Zde je nutné vysvětlit rozdíl mezi neologismem a nominalizací. Jako neologismy níže uvedené pojmy *necesariedad* a *originación* označují Alcaraz Varó a Hughes.¹⁸ RAE pak k nominalizaci uvádí:

„Los derivados de verbo o adjetivos se denominan habitualmente NOMINALIZACIONES. Este término se aplica en particular a aquellos cuyas propiedades sintácticas se deducen (al menos en parte) de las de sus bases. Aunque algunos autores restringen este término a los derivados de base verbal (*ampliar* >*ampliación*) y adjetival (*profundo* >*profundidad*), también se extiende a los derivados de nombres (*viaje*>*viajero*)...“¹⁹

¹⁸ Cf. ALCARAZ VARÓ, Enrique; HUGHES, Brian. *El español jurídico*, s. 23.

¹⁹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Nueva gramática de la lengua española* [online]. Vol I., s. 798.

Podle RAE se tedy nejedná o neologismy, ale o nominalizaci, jelikož pojmy jsou odvozeny ze substantiv (*necesidad* > *necesariedad*) a (*origen* > *originación*).

Autoři *El español jurídico* pak v kontrastu s tímto zahrnují tyto neologismy do části nazvané *La audacia en la creación de nuevos términos* a ve své klasifikaci je tedy odlišují od nominalizace, kterou uvádějí v části *La inclinación hacia la nominalización*. V první řadě definují nominalizaci takto: „Se llama nominalización a la transformación que convierte una oración en un sintagma nominal...“²⁰ Ačkoli v této části následně uvádějí obdobu definice RAE, jejich interpretace této definice je poněkud odlišná a jde ještě dále za proces pouhé nominalizace. To je patrné z definice příkladů, které ve své publikaci uvádějí:

„Esta influencia que la nominalización ejerce sobre el redactor jurídico que, cuando necesitamos pasar desde la significación más estática de la nominalización a la más dinámica del verbo, en vez de utilizar éste lisa y llanamente, suele conservar la nominalización precedida de otro verbo, que llamamos „vacío“ porque no añade nada al significado de la nominalización. De esta forma, se dice:

„proceder a la admisión“ en vez de „admitir“;

„presentar una reclamación“ en vez de „reclamar“...“²¹

Alcararaz Varó a Hughes mluví v souvislosti s tvorbou nových termínů o *automatismo lingüístico*:

„Esta tendencia a crear términos nuevos de forma automática está tan arraigada entre los juristas que, como hemos podido comprobar, con cierta frecuencia, muchos de ellos se sorprenden al ser preguntados por el significado preciso de voces por ellos creadas, que consideran semánticamente transparentes y de uso común.“²²

Nejvíce zde zaráží skutečnost, že tvůrci a uživatelé těchto neologismů je mnohdy považují za termíny obecně užívané.

---

²⁰ ALCARAZ VARÓ, Enrique; HUGHES, Brian. *El español jurídico*, s. 29.

²¹ ALCARAZ VARÓ, Enrique; HUGHES, Brian. *El español jurídico*, s. 29–30.

²² *Ibid.*, s. 28.

Jelikož je tato bakalářská práce zaměřena na právní jazyk, bude vycházet z té interpretace termínů, kterou využívají i autoři *El español jurídico*.

Konkrétní příklady užití již zmíněných termínů *necesariedad* a *originación* nalženeme v těchto úryvcích:

„Si procede la modificación de la resolución dictada, con base en **la necesidad** objetiva de los consumidores...“²³

„Ese requisito se aplicará independientemente de que la dependencia ATS responsable de **la originación** del mensaje de inicio de coordinación haya asumido el control o establecido contacto con la aeronave para el momento en que haya de efectuarse la coordinación.“²⁴

Existuje však celá řada dalších neologismů v právních textech. Některé z nich jsou častější užívané, a to i v odlišných typech právních textů. Jiné neologismy lze pak považovat za spíše okrajovou záležitost – vzhledem k počtu jejich výskytů v BOE.²⁵ Také je obvyklé, že tyto neologismy se objevují nejčastěji v jurisdikčních typech právních textů. Jejichž autorem je z velké části *Tribunal Constitucional*.

„...lo que priva a la relación que como sindicalista mantenía con el sindicato, de la nota o requisito esencial de **alienidad**, que ha de concluir para que a ella le sea atribuible la condición o naturaleza de laboral...“²⁶

„No obstante, ha sido la representación letrada de las corporaciones la que ha decidido que preceptos específicos habían de impugnarse con carácter subsidiario, para la **eventualidad** de que se desestimase la pretensión principal de anulación de la Ley 2/2004.“²⁷

Dalším případem může být adjektivum *habilitante*. V *Diccionario de la lengua española* termín odkazuje ke spojení *ley habilitante* a uvádí, že se jedná o termín využívaný ve Venezuele, který znamená tento typ zákona: „La que establece principios por los que deberá regirse la legislación de un país.“^{28, 29} Kromě spojení *ley habilitante* se daný

---

²³ Ley 13/2006, de 27 de diciembre, de horarios comerciales de Galicia.

²⁴ Real Decreto 522/2014, de 27 de junio, por el que se desarrolla el Reglamento del aire y disposiciones operativas comunes para los servicios y procedimientos de navegación aérea y se modifica el Real Decreto 57/2002, de 18 de enero, por el que se aprueba el Reglamento de Circulación Aérea.

²⁵ Např. termín *alienidad* je v rámci BOE použit pouze ve třech prvávních textech, zatímco *eventualidad* má v BOE k červnu 2015 již 1003 výskytů.

²⁶ Sala Primera. Sentencia 234/2005, de 26 de septiembre de 2005.

²⁷ Pleno. Sentencia 92/2015, de 14 de mayo de 2015.

²⁸ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario de la lengua española*. 22^a edición (2001) [online].

²⁹ Autorka bohužel nemohla k potřebnému datu konzultovat aktuální 23. vydání *Diccionario de la lengua española*.

termín vyskytuje (zejména v rozsudcích TC) i v jiných konstrukcích, jak je možno vidět na následujících příkladech:

„El primero es la falta de **presupuesto habilitante** para la aprobación del decreto-ley.“³⁰

„...el Gobierno ha aportado justificación suficiente, que permite apreciar la existencia de la **situación habilitante** exigida por el art. 86.1 CE...“³¹

2.2.2 Přejatá slova a kalky

Dvojice autorů Alcaraz Varó a Hughes rozlišují mezi *fuentes clásicas* a *fuentes modernas del español jurídico*.³² Do první skupiny se tak řadí latinismy, helénismy a arabismy. Do druhé skupiny pak patří zejména anglicismy a galicismy. Vedle toho je nutné rozlišovat i mezi přejatými slovy a kalky:

„Las palabras procedentes de las lenguas modernas se llaman barbarismos o extranjerismos. En el castellano actual, los extranjerismos más importantes son los anglicismos y los galicismos, los cuales han entrado en nuestra lengua como préstamos o como calcos. Recibe el nombre de „préstamo“ el procedimiento mediante el cual determinamos extranjerismos, adaptándose a las normas morfo-fonológicas de la lengua prestaria, entran a formar parte del léxico de ésta; también se llama „préstamo“ a la voz prestada. [...] En el calco, la lengua extranjera deja su huella o impronta en la estructura sintáctica o semántica del neologismo...“³³

V rámci této kapitoly se jedná pouze o velmi stručný přehled a příklad těchto lexikálních specifíků právní španělštiny. Detailně o problematice již pojednává Dana Pérezová ve své diplomové práci.³⁴ Jednotlivé příklady zde jsou tříděny dle svého jazykového původu. Srovnáme-li situaci v rámci právní španělštiny a právní češtiny, velké množství přejatých slov a kalků pocházejících z latiny, řečtiny či angličtiny je těmto jazykům společné. Český právní jazyk rovněž pracuje s termíny jako: ad absurdum, delikt, amnestie, synallagmatická (smlouva) či bojkot. Někdy však termíny mají jiné významy. Z latinského *precarius* (resp. přejaté přes německé *prekär* z francouzské *précaire*) máme

³⁰ Pleno. Sentencia 93/2015, de 14 de mayo de 2015.

³¹ Pleno. Sentencia 95/2015, de 14 de mayo de 2015.

³² ALCARAZ VARÓ, Enrique; HUGHES, Brian. *El español jurídico*, s. 32–42.

³³ *Ibid.*, s. 37–38.

³⁴ Viz PÉREZOVÁ, Dana. *Právní španělština*. Praha, 2009. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Vedoucí práce PhDr. Petr Čermák, Ph. D., s. 24–31.

v češtině adjektivum prekérní.³⁵ V právním smyslu však prakarium v češtině znamená institut výprosy.³⁶

2.2.2.1 Latinismy

„De ello se concluiría, **ad absurdum**, que atribuir al Estado como competencia ejecutiva básica la adopción de decisiones...“³⁷

„Declaramos la prescripción del **delito** de deserción imputado a...“³⁸

„Censura ésta de parcialidad que, a no dudarlo, constituye siempre una de las más graves que pueden dirigirse a quien ejerce jurisdicción y que se formuló entonces, esto es lo que ahora importa, con plena impertinencia respecto del debate, sin duda legítimo, sobre la corrección técnica de un determinado peritaje y sin la más mínima base fáctica en la que pudieran haberse apoyado, siquiera de modo **precario** o indiciario, afirmaciones tan denigratorias...“³⁹

2.2.2.2 Helénismy

„Se concede **amnistía** por todos los delitos y faltas de intencionalidad política y de opinión comprendidos en el Código Penal o en leyes penales especiales...“⁴⁰

„Destaca a continuación que, en todo caso, la jurisprudencia constitucional (...) ha admitido una mayor colaboración de la norma reglamentaria en aquellas figuras, como las tasas, en las que se pone de manifiesto un carácter **sinalagmático** que no se aprecia en otras figuras tributarias, por lo que no se vulnera el art. 31.3 CE.“⁴¹

---

³⁵ REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. Voznice: Leda, 2001. ISBN 80-85927-85-3, s. 499.

³⁶ Cf. KINCL, Jaromír; URFUS, Valentin; SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-031-1, s. 246.

³⁷ Pleno. Sentencia 215/2014, de 18 de diciembre de 2014.

³⁸ BOE núm. 147, de 20 de junio 2015, s. 27533.

³⁹ Sala Primera. Sentencia 65/2015, de 13 de abril de 2015.

⁴⁰ Constitución Española. BOE, núm. 311, de 29 de diciembre de 1978.

⁴¹ Pleno. Sentencia 216/2012, de 14 de noviembre de 2012.

2.2.2.3 Arabismy

„Se da también la circunstancia de que los dos **albaceas** contadores-partidores designados por la testadora habían fallecido y así se acredita en la escritura calificada.“⁴²

2.2.2.4 Anglicismy

„Esta Ley Orgánica 8/2014 deroga la Ley Orgánica 8/1998, reduce el límite máximo de la sanción de **arresto** por faltas leves y graves, así como del **arresto preventivo**...“⁴³

„Tampoco es posible invocar el art. 37.2 CE, que el actor pretende hacer extensivo a toda suerte de problema plural, siendo así que lo que en realidad se produjo fue una acción de **boicot** coactivo e ilícito frente a los proveedores y clientes que no constituye expresión o ejercicio de forma alguna de conflicto colectivo con protección constitucional.“⁴⁴

2.2.2.5 Galicismy

„El que, faltando al respeto debido a la memoria de los muertos, violare los sepulcros o sepulturas, profanare un cadáver o sus cenizas o, con ánimo de **ultraje**, destruyere, alterare o dañare las urnas funerarias, panteones, lápidas o nichos será castigado...“⁴⁵

„De intercambio: **Chantaje** sexual, proposiciones o conductas producidas por un superior jerárquico o persona de la que pueda depender la estabilidad del empleo o la mejora de las condiciones de trabajo.“⁴⁶

---

⁴² Resolución de 13 de abril de 2015, de la Dirección de los Registros y del Notariado, en el recurso interpuesto contra la negativa del registrador de la propiedad de Tomelloso a inscribir una escritura de entrega de legados.

⁴³ Convenio para la Protección de los Derechos Humanos y de las Libertades Fundamentales, hecho en Roma el 4 de noviembre de 1950. Modificación de la reserva española y los artículos 5 y 6 del Convenio.

⁴⁴ Sala Segunda. Sentencia 198/2004, de 15 de noviembre de 2004.

⁴⁵ Ley Orgánica 15/2003, de 25 de noviembre, por la que se modifica la Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal.

⁴⁶ Resolución de 26 de mayo de 2015, de a Dirección General de Empleo, por la que se registra y publica el XXII Convenio colectivo de Mantenimiento y Montajes Industriales, SA.

2.2.3 Nefinitní slovesné formy

„En él se recogen derechos laborales de las mujeres trabajadoras que están viviendo una situación de violencia y se establecen determinadas medidas para la inserción laboral de las mujeres víctimas, **otorgando** prioridad en las convocatorias de subvenciones del Servicio Navarro de Empleo para programas de formación y empleo...“⁴⁷

„El hecho de **haberse tenido** en consideración en el expediente la voluntad de los habitantes afectados por la eventual segregación es claro que no debe ser el único elemento...“⁴⁸

2.2.4 Pasivní konstrukce

„Por otro lado, **se aborda** la sensibilización social y la información a través de campañas y acciones formativas y **se hace** referencia al papel que deben cumplir los medios de comunicación...“⁴⁹

„Asimismo **se han requerido** informes a la Secretaría General Técnica y a la Asesoría Jurídica de la Consejería de Administración Local y Relaciones Institucionales, los cuales **fueron emitidos** los días 23 de septiembre y 5 de noviembre de 2013...“⁵⁰

„Los recursos de acogida son alojamientos seguros de media estancia para la recuperación de las mujeres que **han sido sometidas** a situaciones de violencia contra las mujeres...“⁵¹

2.2.5 Nominalizace

„La negativa a **efectuar la exhibición** de la documentación...“⁵²

„Para el acceso a estos recursos **no será necesaria la interposición de denuncia** alguna contra el agresor.“⁵³

---

⁴⁷ Ley Foral 14/2015, de 10 de abril, para actuar contra la violencia hacia las mujeres.

⁴⁸ Decreto 135/2014, de 30 de septiembre, por el que se aprueba la segregación de la entidad local autónoma de Montecorto, del término municipal de Ronda (Málaga), para su constitución como nuevo municipio.

⁴⁹ Ley Foral 14/2015, de 10 de abril, para actuar contra la violencia hacia las mujeres.

⁵⁰ Decreto 135/2014, de 30 de septiembre, por el que se aprueba la segregación de la entidad local autónoma de Montecorto, del término municipal de Ronda (Málaga), para su constitución como nuevo municipio.

⁵¹ Ley Foral 14/2015, de 10 de abril, para actuar contra la violencia hacia las mujeres.

⁵² Ley 13/2015, de 30 de marzo, de ordenación territorial y urbanística de la Región de Murcia.

⁵³ Ley Foral 14/2015, de 10 de abril, para actuar contra la violencia hacia las mujeres.

„Los formadores deben **encontrarse** simultáneamente **en posesión** de las siguientes titulaciones y habilitaciones...”⁵⁴

2.2.6 Subjunktiv budoucího a předbudoucího času

„Actitud en la búsqueda de empleo (o en el desarrollo del mismo, si ya lo **tuviere**).”⁵⁵

„...o de donde **estuviera** la mayor parte de su patrimonio...”⁵⁶

„Si el otorgante **fuere** casado, separado judicialmente o divorciado...”⁵⁷

„...de tal manera que si la norma se **hubiere incrustado** en la mitad del término, deberíamos entender que...”⁵⁸

---

⁵⁴ Resolución de 28 de abril de 2015, del Instituto para la Diversificación y Ahorro de la Energía, por la que se publica la Resolución de 24 de marzo de 2015, del Consejo de Administración, por la que se establecen las bases reguladoras y convocatoria del programa de ayudas para actuaciones de cambio modal y uso más eficiente de los modos de transporte.

⁵⁵ Resolución de 9 de junio de 2015, de la Secretaría de Estado de Servicios Sociales e Igualdad, por el que se publica el Acuerdo de la Conferencia Sectorial de Igualdad de 21 de julio de 2014, por el que se aprueba el protocolo de derivación entre centros de acogida para las mujeres víctimas de violencia de género y sus hijos e hijas.

⁵⁶ Ley 15/2015, de 2 de julio, de la Jurisdicción Voluntaria.

⁵⁷ Resolución de 27 de mayo de 2015, de la Dirección General de los Registros y del Notariado, en el recurso interpuesto contra la calificación de la registradora de la propiedad de Madrid n.º 13, por la que se suspende la inscripción de una escritura de compraventa.

⁵⁸ Sala segunda. Sentencia 116/2015, de 8 junio de 2015.

3 Ústava Španělského království

Ústava je klíčovým předpisem každého právního řádu a představuje jeden z hlavních pramenů ústavního práva. Ve Španělském království jsou dalším významným pramenem také tzv. organické zákony.⁵⁹

V současné době platná španělská ústava je z roku 1978 a vstoupila v účinnost dne 29. prosince 1978.⁶⁰ Jedná se tedy o relativně mladou konstituci,⁶¹ což se samozřejmě odráží také na její jazykové stránce. V rámci španělského ústavního práva se jedná o osmou ústavu v řadě (1812, 1834, 1837, 1845, 1869, 1878, 1931 a 1978).⁶²

Cílem této kapitoly je pomocí analýzy konkrétního právního dokumentu, Ústavy Španělského království (*Constitución Española*), poukázat na její jazyková specifika. Velká část z nich se shoduje s obecnými charakteristikami právní španělštiny, a to zejména její legislativní varianty. V kapitole je analogicky použito dělení jazykových jevů. Vzhledem k rozsahu práce nelze uvést veškeré výskyty daných jevů ve zkoumaném dokumentu. Jedná se tedy pouze o vybrané příklady. S tím souvisí i skutečnost, že některé vybrané příklady obsahují více zkoumaných jevů, ale byly zařazeny pouze do jedné kategorie.

3.1 Terminologie a lexikální zvláštnosti

Vzhledem k důležitosti právních termínů je v Příloze 1 uveden krátký slovníček odborných právních termínů, které španělská konstituce obsahuje. Tento slovníček pojmu vychází z komparativní analýzy originálního dokumentu, Ústavy Španělského království, a jejího překladu do češtiny *Ústava Království Španělsko* v publikaci *Ústavy států Evropské unie* a eventuálně je doplněn o výklad pojmu z Bryndoova *Španělsko-českého právníckého a ekonomického slovníku*. Nejedná se vždy pouze o termíny, které by šly zařadit čistě do oblasti ústavního práva. Jelikož ústava státu je ze své povahy polytematická, některé termíny bychom spíše zařadili do oblasti trestního, správního, občanského aj. práva, nicméně vzhledem k jejich výskytu v Ústavě Španělského království, jsou v příloženém

⁵⁹ PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda, 1. díl, Obecná státověda*. Praha: Linde Praha a.s., 1998. ISBN 80-7201-141-3.

⁶⁰ Cf. ANES ÁLVAREZ, Gonzalo (ed.) *Veinticinco años de la Constitución Española*. Madrid: Real Academia de la Historia, 2006, ISBN 84-95983-74-5.

⁶¹ Pozn. autorky: mezi dnes platnými ústavami např. Ústava USA z roku 1788, Ústava Nizozemí a Ústava Norska z roku 1814, Ústava Belgie z roku 1831 a asi nejstarší dnes platnou ústavou je Ústava San Marina z roku 1600.

⁶² Viz CONGRESO DE LOS DIPUTADOS. *Constituciones Españolas 1812–1978* [online].

slovníčku obsaženy. Kromě termínů obsahuje slovníček také názvy různých institucí, popř. organizací či smluv a jejich adekvátní překlad.

Co se týká lexikálních zvláštností, nebyly v Ústavě španělského království nalezeny v tak hojné míře, jako je tomu u právní španělštiny. To se týká zejména neologismů. Tato skutečnost však není nikterak překvapivá. Lexikální charakteristiky ústavy vycházejí i z její povahy. Jelikož se jedná o základní právní normu státu, platí pro ni ještě s větším důrazem než pro ostatní právní normy nutnost jednoznačnosti výkladu, se kterou souvisí i jednoznačnost pojmů. Kdyby totiž ústavodárce použil nový termín, musel by jej také legálně definovat, aby se zamezilo nejednoznačnosti výkladu normy. Neologismy by tak v ústavě byly nadbytečné. Jak plyne z jejich povahy, s neologismy se setkáme spíše než v legislativním či notářském jazyce, v jazyce právní vědy, soudního rozhodování a v jazyce advokátů.

Na druhou stranu slova přejatá a kalky se v CE vyskytují. Jejich výskyt však není tak častý, jako tomu může být v textech právní vědy či soudního rozhodování. Nejvíce nalezneme v ústavě latinismy, naopak arabismy a anglicismy nebyly v textu Ústavy Španělského království nenalezeny. Co se helénismů a galacismů týká, jejich výskyt je v ústavě spíše skrovný.

3.1.1 Latinismy

„Convocar a **referéndum** en los casos previstos en la Constitución.“⁶³

„La ley regulará un procedimiento de «**habeas corpus**» para producir la inmediata puesta a disposición judicial de toda persona detenida ilegalmente. Asimismo, por ley se determinará el plazo máximo de duración de la prisión provisional.“⁶⁴

„Diputados, y cuatro a propuesta del Senado, elegidos en ambos casos por mayoría de tres quintos de sus miembros, entre **abogados** y otros juristas, todos ellos de reconocida competencia y con más de quince años de ejercicio en su profesión.“⁶⁵

„La policía judicial depende de los Jueces, de los Tribunales y del Ministerio Fiscal en sus funciones de averiguación del **delito** y descubrimiento y aseguramiento del delincuente, en los términos que la ley establezca“⁶⁶

---

⁶³ Artículo 62c).

⁶⁴ Artículo 17.4.

⁶⁵ Artículo 122.3.

⁶⁶ Artículo 126.

„La Corona de España es hereditaria en los sucesores de S. M. Don Juan Carlos I de Borbón, legítimo **heredero** de la dinastía histórica.“⁶⁷

„Las **abdicaciones** y renunciaciones y cualquier duda de hecho o de derecho que ocurra en el orden de sucesión a la Corona se resolverán por una ley orgánica.“⁶⁸

„A los altos cargos de la Administración del Estado que determine la ley, con la **excepción** de los miembros del Gobierno.“⁶⁹

„Será obligatorio comparecer a **requerimiento** de las Cámaras. La ley regulará las sanciones que puedan imponerse por incumplimiento de esta obligación.“⁷⁰

„Si una Comunidad Autónoma no cumpliere las obligaciones que la Constitución u otras leyes le impongan, o actuare de forma que atente gravemente al interés general de España, el Gobierno, previo **requerimiento** al Presidente de la Comunidad Autónoma y, en el caso de no ser atendido, con la aprobación por mayoría absoluta del Senado, podrá adoptar las medidas necesarias...“⁷¹

„Nadie puede ser condenado o sancionado por acciones u **omisiones** que en el momento de producirse no constituyan delito, falta o infracción administrativa, según la legislación vigente en aquel momento.“⁷²

„Las sentencias del Tribunal Constitucional se publicarán en el boletín oficial del Estado con los votos particulares, si los hubiere. Tienen el valor de **cosa juzgada** a partir del día siguiente de su publicación y no cabe recurso alguno contra ellas.“⁷³

„Los particulares, en los términos establecidos por la ley, tendrán derecho a ser indemnizados por toda lesión que sufran en cualquiera de sus bienes y derechos, salvo en los casos de **fuerza mayor**...“⁷⁴

3.1.2 Helénismy

Velká část starořeckého lexika, obdobně jako je tomu i v češtině, vstoupila do španělštiny prostřednictvím dalších jazyků, zejména z latiny. Do španělštiny se však některé helénismy dostaly i prostřednictvím francouzštiny či angličtiny.⁷⁵

---

⁶⁷ Artículo 57.1.

⁶⁸ Artículo 57.5.

⁶⁹ Artículo 70.1b).

⁷⁰ Artículo 76.2.

⁷¹ Artículo 155.1.

⁷² Artículo 25.1.

⁷³ Artículo 164.1; v latině *res iudicata*.

⁷⁴ Artículo 106.2; v latině *vis maior*.

⁷⁵ ALCARAZ VARÓ, Enrique; HUGHES, Brian. *El español jurídico*, s. 36.

Z helénismů se v textu španělské ústavy vyskytuje adjektivum *democrático*, a to asi v šesti případech. Dalo by se očekávat, že v ústavě bude obsažen také termín amnestie, nicméně španělskému králi přísluší toliko právo udělovat milost (*derecho de gracia*).⁷⁶

„España se constituye en un Estado social y **democrático** de Derecho, que propugna como valores superiores de su ordenamiento jurídico la libertad, la justicia, la igualdad y el pluralismo político.“⁷⁷

„Su estructura interna y funcionamiento deberán ser **democráticos**.“⁷⁸

„La ley establecerá los términos en que los ciudadanos de otros países y los **apátridas** podrán gozar del derecho de asilo en España.“⁷⁹

3.1.3 Galicismy

Vliv francouzštiny na španělštinu je dán zejména geografickou blízkostí a politicko-kulturními vztahy Francie a Španělska. Alcaraz Varó a Hughes rozlišují mezi galicismy, které přejala španělština z moderní francouzštiny a mezi galicismy, které byly přejaty již ze starofrancouzštiny. Sem se řadí i španělské adjektivum *extranjero* (*étranger*)⁸⁰.

„Los **extranjeros** gozarán en España de las libertades públicas que garantiza el presente Título en los términos que establezcan los tratados y la ley.“⁸¹

„El Estado velará especialmente por la salvaguardia de los derechos económicos y sociales de los trabajadores españoles en el **extranjero** y orientará su política hacia su retorno.“⁸²

3.2 Morfosyntaktická a stylistická specifika

Druhá podkapitola uvádí morfosyntaktická a stylistická specifika, která nalezneme v textu španělské ústavy. Kromě již výše zmíněných charakteristik právní španělštiny jako výskyt nefinitních slovesných forem, pasivních konstrukcí, nominalizací či tvarů subjektivu budoucího a předbudoucího času, obsahuje tato podkapitola některé rysy, které

---

⁷⁶ Artículo 62i).

⁷⁷ Artículo 1.1.

⁷⁸ Artículo 7.

⁷⁹ Artículo 13.4.

⁸⁰ ALCARAZ VARÓ, Enrique; HUGHES, Brian. *El español jurídico*, s. 42.

⁸¹ Artículo 13.1.

⁸² Artículo 42.

se zdají být typické právě pro text Ústavy. Jedná se o častý výskyt enumerací, budoucího času či modálních sloves.

3.2.1 Nefinitní slovesné formy

Nefinitní slovesné formy ve španělštině zahrnují infinitiv, gerundium a participium. V české tradici se o nich hovoří často jako o neurčitých tvarech sloves. A jedná se o ty tvary sloves, které nevyjadřují mluvnické kategorie (např. osobu, způsob). Patří mezi ně proto infinitiv, přičestí minulé (činné), přičestí trpné, přechodník přítomný a předchodník minulé.⁸³ RAE k jednotlivým typům španělských nefinitních slovesných forem uvádí jejich základní vlastnosti:

„Los participios expresan siempre significados perfectivos, los gerundios tienen valor progresivo y los infinitivos no aportan informaciones aspectuales en función de su propia naturaleza gramatical, salvo en las compuestas, en las que el auxiliar *haber* expresa la noción de 'perfectividad'.”⁸⁴

Tyto nefinitní slovesné tvary bývají často jedním z elementů perifráze: „El núcleo oracional puede consistir en una combinación de unidades que funciona como lo hace un solo verbo. Se llama *perífrasis verbales*.”⁸⁵ Alarcos Llorach rozlišuje mezi perifrázemi s infinitivem, a to *perífrasis con infinitivo inmediato*⁸⁶ a *perífrasis con infinitivo mediato*, a mezi perifrázemi s gerundiem a s participiem.⁸⁷

3.2.1.1 Infinitiv

Autor *Gramática de la lengua española* hovoří o funkcích infinitivu takto: „Sus funciones coinciden con las del sustantivo...”⁸⁸ To znamená, že infinitiv také plní obdobné syntaktické funkce jako substantivum. Může mít funkci podmětu, předmětu přímého a nepřímého, *objeto preposicional*, *adyacente circunstancial*, *atributo*, *adyacente*

⁸³ Cf. STYBLÍK, Vlastimil a kol. *Základní mluvnice českého jazyka*. Praha: SPN, 2004.

⁸⁴ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Nueva gramática de la lengua española*[online].

⁸⁵ ALARCOS LLORACH, Emilio. *Gramática de la lengua española*. Madrid: Espada Calpe, S. A., 2000. ISBN 84-239-7922-9, s. 259.

⁸⁶ Viz 3.2.7 Modální slovesa.

⁸⁷ Cf., ALARCOS LLORACH, Emilio. *Gramática de la lengua española*, s. 259–265.

⁸⁸ ALARCOS LLORACH, Emilio. *Gramática de la lengua española*, s. 143.

*de sustantivo, adyacente de adjetivo, adyacente de adverbio.*⁸⁹

Do jisté míry by tak efekt využití infinitivu korespondoval s efektem nominalizace: text se stane zhuštěným a hutným a ztrácí dynamiku.

Nueva gramática de la lengua española naopak rozlišuje mezi *infinitivos nominales* a *infinitivos verbales*. Nominální infinitivy se gramatického pohledu podobají podstatným jménům a přejímají jejich morfologické a syntaktické funkce, nicméně ne na všechny se vztahuje tento soubor vlastností, a proto bývají nominální infinitivy o těch verbálních odlišovány v závislosti na funkci syntaktické struktury: „Existe acuerdo general en que los rasgos que permiten distinguir los infinitivos nominales de lo verbales en la gramática española han de analizarse en función de las estructuras sintácticas en las que aparecen.“⁹⁰

Příkladů infinitivu je v textu CE relativně mnoho, přičemž mnohé z nich následují v konstrukci modální sloveso:

„El castellano es la lengua española oficial del Estado. Todos los españoles tienen el deber de **conocerla** y el derecho a **usarla**.“⁹¹

„...tienen como misión **garantizar** la soberanía e independencia de España, **defender** su integridad territorial y el ordenamiento constitucional.“⁹²

„La ley establecerá los términos en que los ciudadanos de otros países y los apátridas podrán **gozar** del derecho de asilo en España.“⁹³

„Nadie podrá ser obligado a **declarar** sobre su ideología, religión o creencias.“⁹⁴

„Las leyes de bases no podrán en ningún caso:

a) **Autorizar** la modificación de la propia ley de bases.

b) **Facultar** para dictar normas con carácter retroactivo.“⁹⁵

„La moción de censura deberá ser propuesta al menos por la décima parte de los Diputados, y habrá de **incluir** un candidato a la Presidencia del Gobierno.“⁹⁶

„Es obligado **cumplir** las sentencias y demás resoluciones firmes de los Jueces y Tribunales, así como **prestar** la colaboración requerida por éstos en el curso del proceso y en la ejecución de lo resuelto.“⁹⁷

---

⁸⁹ Ibid, s. 144.

⁹⁰ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Nueva gramática de la lengua española* [online].

⁹¹ Artículo 3.1.

⁹² Artículo 8.1.

⁹³ Artículo 13.4.

⁹⁴ Artículo 16.2.

⁹⁵ Artículo 83.

⁹⁶ Artículo 113.2.

⁹⁷ Artículo 118.

„Los ciudadanos tienen el derecho a **participar** en los asuntos públicos, directamente o por medio de representantes, libremente elegidos en elecciones periódicas por sufragio universal.“⁹⁸

3.2.1.2 Gerundium

Další nefinitní slovesnou formou je gerundium: „Sus funciones, en principio, son las que cumple el adverbio, y de este modo aparece como adyacente circunstancial en la oración.“⁹⁹ RAE rozlišuje jednoduchá a složená gerundia:

„...pueden ser SIMPLE (*cantando, saliendo*) o COMPUESTO (*habiendo cantado, habiendo salido*). Al segundo se lo denomina también en ocasiones GERUNDIO DE PERFECTO. Puesto que no constituyen casi nunca argumentos de un predicado (...), la interpretación gramatical de los gerundios depende aún en mayor medida que de los infinitivos de factores sintácticos y semánticos externos al grupo verbal que encabezan.“¹⁰⁰

Výskyt gerundia je v textu španělské ústavy stejně jako v právní španělštině

---

⁹⁸ Artículo 23.1.

⁹⁹ ALARCOS LLORACH, Emilio. *Gramática de la lengua española*, s. 144–145.

¹⁰⁰ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Nueva gramática de la lengua española* [online].

obecne velmi častý, což ve svém článku potvrzuje i Bobes Naves již v roce 1975:

„En el castellano actual tiene valores diferentes y alcanza gran frecuencia de uso, particularmente en determinados lenguajes, de los que se ha constituido en un verdadero rasgo de estilo: lengua de los anuncios, lenguaje periodístico, lenguaje jurídico y administrativo...“¹⁰¹

„Nación española, **deseando** establecer la justicia....“¹⁰²

„Quedan excluidos de la extradición los delitos políticos, no **considerándose** como tales los actos de terrorismo.“¹⁰³

„...establecerán las normas pertinentes para hacer efectivo este derecho, **regulando** la utilización del suelo de acuerdo con el interés general para impedir la especulación.“¹⁰⁴

„La ley distribuirá el número total de Diputados, **asignando** una representación mínima inicial a cada circunscripción y **distribuyendo** los demás en proporción a la población.“¹⁰⁵

„La elección se verificará en cada circunscripción **atendiendo** a criterios de representación proporcional.“¹⁰⁶

„Las Cámaras pueden recibir peticiones individuales y colectivas, siempre por escrito, **quedando** prohibida la presentación directa por manifestaciones ciudadanas.“¹⁰⁷

„Si el Congreso niega su confianza al Gobierno, éste presentará su dimisión al Rey, **procediéndose** a continuación a la designación de Presidente del Gobierno, según lo dispuesto en el artículo 99.“¹⁰⁸

3.2.1.3 Participium

Posledním španělským neurčitým tvarem slovesným je participium. To funguje převážně jako slovesné adjektivum. Participium rozlišuje mezi dvěma rody a čísly: „Se diferencia del gerundio y del infinitivo en que posee flexión de género y número, por

---

¹⁰¹ BOBES NAVES, María del Carmen. Sistema, norma y uso del gerundio castellano. *Revista española de lingüística* (5), s. 1–34. ISSN 0210-1874.

¹⁰² Preámbulo. Constitución Española. BOE, núm. 311, de 29 de diciembre de 1978.

¹⁰³ Artículo 13.3.

¹⁰⁴ Artículo 47.

¹⁰⁵ Artículo 68.2.

¹⁰⁶ Artículo 68.3.

¹⁰⁷ Artículo 77.1.

¹⁰⁸ Artículo 114.1.

lo que cada participio da lugar a un paradigma flexivo...¹⁰⁹ Participium může mít syntaktickou funkci atributu, či *adyacente de sustantivo*.¹¹⁰

Mezi příklady participia se často vyskytují ustálená spojení jakolo *establecido en artículo/ley/...*, *lo previsto / términos previstos en*.

„La nacionalidad española se adquiere, se conserva y se pierde de acuerdo con **lo establecido** por la ley.“¹¹¹

„Nadie puede ser privado de su libertad, sino con la observancia de **lo establecido** en este artículo y en los casos y en la forma **previstos** en la ley.“¹¹²

„El estado de alarma será **declarado** por el Gobierno mediante decreto acordado en Consejo de Ministros por un plazo máximo de quince días, dando cuenta al Congreso de los Diputados, reunido inmediatamente al efecto y sin cuya autorización no podrá ser **prorrogado** dicho plazo.“¹¹³

„**Disuelto** el Congreso o **expirado** su mandato...“¹¹⁴

„Los daños **causados** por error judicial, así como los que sean consecuencia del funcionamiento anormal de la Administración de Justicia, darán derecho a una indemnización a cargo del Estado, conforme a la ley.“¹¹⁵

„Los padres deben prestar asistencia de todo orden a los hijos **habidos** dentro o fuera del matrimonio, durante su minoría de edad y en los demás casos en que legalmente proceda.“¹¹⁶

„El candidato propuesto conforme a **lo previsto** en el apartado anterior expondrá ante el Congreso de los Diputados el programa político del Gobierno que pretenda formar y solicitará la confianza de la Cámara.“¹¹⁷

3.2.2 Pasivní konstrukce

Mezi pasivní konstrukce patří participiální pasivní konstrukce (*pasiva perifárstica*), *pasiva refleja* a *pasiva impersonal*, jejichž charakteristiky jsou uvedeny níže.

---

¹⁰⁹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Nueva gramática de la lengua española* [online]. Vol. II., s. 2085.

¹¹⁰ ALARCOS LLORACH, Emilio. *Gramática de la lengua española*, s. 147.

¹¹¹ Artículo 11.1.

¹¹² Artículo 17.1.

¹¹³ Artículo 116.2.

¹¹⁴ Artículo 116.5.

¹¹⁵ Artículo 121.

¹¹⁶ Artículo 39.3.

¹¹⁷ Artículo 99.2.

3.2.2.1 Pasiva perifrástica

Pasivas perifrásticas jsou netranzitivní konstrukce, které se tvoří s tranzitivními¹¹⁸ slovesy. Paciens uskutečněného děje odpovídá přímému předmětu.¹¹⁹ V případě tohoto typu pasivní konstrukce je však problematické, zda sem řadíme pouze konstrukce typu *ser* + participium, nebo také konstrukce se slovesem *estar*. Například *Nueva gramática de la lengua española* v tomto kontextu uvádí pouze první typ konstrukce: „PASIVA PERIFRÁSTICA: Se forman con <<ser + participio de verbo transitivo>>. Permiten que e sujeto de un verbo designe el paciente de la acción que este denota...“¹²⁰ Blíže se pak k problematice vyjadřují Zavadil a Čermák:

„Ve spojení s participiem významového slovesa vytváří pomocné *ser* dějově pojaté pasivní konstrukce, jejichž časové a modální zařazení je dáno časovými a modálními významy tohoto pomocného slova (...) Naproti tomu pomocné *estar* nevyjadřuje pasivně pojatou procesualnost, nýbrž rezultativnost, stav jako výsledek předchozího procesu (...)

Rezultativnost sama je ovšem významem kategorie povahy slovesného děje, takže oprávněně můžeme pochybovat o tom, zda význam pasivní rezultativnosti patří spíše ke kategorii slovesného rodu, nebo spíše ke kategorii PSD – prostupuje totiž oběma.“¹²¹

Jak autoři dále ve své publikaci uvádějí, problematika participiálních pasivních konstrukcí je velmi složitá a nepanuje zde jednoznačná shoda. S touto výhradou nejednoznačnosti *pasiva perifrástica* jsou v této práci uvedeny oba typy příkladů z textu španělské ústavy: se slovesem *ser* i *estar*.

„El domiciliario **es inviolable**.“¹²²

„Nadie podrá **ser obligado**.“¹²³

„...el detenido deberá **ser puesto** en libertad o a disposición de la autoridad judicial.“¹²⁴

„Toda persona detenida debe **ser informada** de forma inmediata...“¹²⁵

„La bandera de España **está formada** por tres franjas horizontales...“¹²⁶

¹¹⁸ Tranzitivnost sloves v příkladech byla ověřena v DRAE.

¹¹⁹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Nueva gramática de la lengua española* [online]. Vol. II., s. 3041.

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ ZAVADIL, Bohumil; ČERMÁK, Petr. *Sintaxis del español actual*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008, s. 332.

¹²² Artículo 18.

¹²³ Artículo 16.

¹²⁴ Artículo 17.

¹²⁵ Artículo 17.

„Los ciudadanos y los poderes públicos **están sujetos** a la Constitución y al resto del ordenamiento jurídico.“¹²⁷

„Los actos del Rey **serán refrendados** por el Presidente del Gobierno y, en su caso, por los Ministros competentes.“¹²⁸

„El Gobierno **está obligado** a explicarse sobre su contenido, siempre que las Cámaras lo exijan.“¹²⁹

3.2.2.2 Pasiva refleja

Tento typ pasivní konstrukce využívá třetí osobu jednotného čísla a je pro ně charakteristické použití španělského zájmena *se*. Bližší charakteristiku nabízí RAE: „Además de las pasivas perifrásticas, se forman en español otras oraciones pasivas con la forma pronominal *se*. Estas oraciones se llaman tradicionalmente PASIVAS REFLEJAS, término que alterna entre los gramáticos con los de PASIVA CON *SE*, PASIVA IMPERSONAL y otros similares.“¹³⁰

„La nacionalidad **se adquiere, se conserva y se pierde** de acuerdo con lo establecido por la ley.“¹³¹

„La extradición sólo **se concederá** en cumplimiento de un tratado o de la ley...“¹³²

V rámci *pasivas reflejas* tvoří velkou skupinu formulace *se garantiza*, která je překládána jako *je zaručena* či *zaručuje se*, nebo volným překladem *každý má právo* (který však více odpovídá španělskému *toda persona tiene derecho*).¹³³ Zvolené překlady však vyjadřují stejnou skutečnost, a proto se jedná spíše o stylistickou záležitost. Příkadů tohoto typu pasivní konstrukce je v textu Ústavy Španělského království opravdu mnoho, jelikož španělská ústava obsahuje (na rozdíl od té české¹³⁴) i základní práva a svobody.

„**Se garantiza** la libertad ideológica, religiosa y de culto de los individuos...“¹³⁵

---

¹²⁶ Artículo 4.

¹²⁷ Artículo 4.

¹²⁸ Artículo 64.1.

¹²⁹ Artículo 77.2.

¹³⁰ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Nueva gramática de la lengua española* [online]. Vol. II., s. 3039.

¹³¹ Artículo 11.

¹³² Artículo 13.3.

¹³³ KLOKOČKA, Vladimír; WAGNEROVÁ, Eliška: *Ústavy států Evropské unie*. Praha: Linde Praha a. s., 2004, Čl. 17–18.

¹³⁴ V ČR zvláště Ústava ČR a Listina základních práv a svobod.

¹³⁵ Artículo 16.1.

„**Se garantiza** la asistencia de abogado al detenido en las diligencias policiales y judiciales, en los términos que la ley establezca.“¹³⁶

„**Se garantiza** el derecho al honor, a la intimidad personal y familiar y a la propia imagen.“¹³⁷

Obdobně je na tom i spojení *se reconoce*. Lidské práva se nejen zaručují, ale také *se uznávají*¹³⁸:

„**Se reconocen y protegen** los derechos...“¹³⁹

„**Se reconoce** el derecho de reunión pacífica y sin armas.“¹⁴⁰

„**Se reconoce** el derecho de asociación.“¹⁴¹

Posledním častým spojením *pasivas reflejas* je *se prohíben*, česky *jsou zakázány*¹⁴², *jsou nepřístupné*¹⁴³

„**Se prohíben** las asociaciones secretas y las de carácter paramilitar.“¹⁴⁴

„**Se prohíben** los Tribunales de Honor en el ámbito de la Administración civil y de las organizaciones profesionales.“¹⁴⁵

3.2.2.3 Pasiva impersonal

Nicméně RAE dále rozlišuje *pasiva refleja* od *pasiva impersonal*:

„Se explicó en las páginas precedentes que las *pasiva reflejas* y las *impersonales* con *se* coinciden en que en ambas estructuras se suele ocultar un argumento. En las *pasivas reflejas* se omite a menudo el agente (*Se arreglaron todos los desperfectos*). En las *impersonales* con *se* se sobrentiende un argumento que queda siempre tácito (*Se podía haber insistido más*).“¹⁴⁶

„...no **se estará obligado** a declarar sobre hechos presuntamente delictivos.“¹⁴⁷

---

¹³⁶ Artículo 17.3.

¹³⁷ Artículo 18.1.

¹³⁸ KLOKOČKA, Vladimír; WAGNEROVÁ, Eliška: *Ústavy států Evropské unie*, Cl. 21.1.

¹³⁹ Artículo 20.1.

¹⁴⁰ Artículo 21.1.

¹⁴¹ Artículo 22.1.

¹⁴² KLOKOČKA, Vladimír; WAGNEROVÁ, Eliška: *Ústavy států Evropské unie*, Cl. 22.5.

¹⁴³ Ibid, Cl. 26.

¹⁴⁴ Artículo 22.5.

¹⁴⁵ Artículo 26.

¹⁴⁶ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Nueva gramática de la lengua española* [online]. Vol. II., s. 3093.

¹⁴⁷ Artículo 24.2.

„Si no **se aprueba** en la forma establecida, decidirá el Congreso por mayoría absoluta.“¹⁴⁸

„Si efectuadas las citadas votaciones no **se otorgase** la confianza para la investidura, se tramitarán sucesivas propuestas en la forma prevista en los apartados anteriores.“¹⁴⁹

3.2.3 Nominalizace

Příklady nominalizace je v Ústavě Španělského království opravdu mnoho. Jedná se o jeden z nejcharakterističtějších rysů právní španělštiny jako takové (na všech rozlišitelných úrovních – legislativní, jurisdikční, administrativní i notářské). Právě kvůli přílišné nominalizaci a často dlouhým nominálním syntagmatům je právní jazyk vnímán jako archaický a právní texty jsou zneužitím nominalizace zhušťovány, kondenzovány.

Pojem nominalizace byl již vysvětlen v předchozí kapitole, a to zejména jeho odlišení od neologismů.

„Consolidar un Estado de Derecho que asegure **el imperio de la ley como expresión de la voluntad popular**.“¹⁵⁰

„La riqueza de las distintas modalidades lingüísticas de España es un patrimonio que será **objeto de especial respeto y protección**.“¹⁵¹

„Los partidos políticos expresan el pluralismo político, concurren a la formación y manifestación de la voluntad popular y son **instrumento fundamental para la participación política**.“¹⁵²

„...tienen como **misión garantizar la soberanía e independencia de España, defender su integridad territorial y el ordenamiento constitucional**.“¹⁵³

„...que la necesaria **para el mantenimiento del orden público protegido por la ley**.“¹⁵⁴

„La Constitución garantiza el principio de legalidad, la jerarquía normativa, la publicidad de las normas, **la irretroactividad de las disposiciones sancionadoras no favorables o restrictivas de derechos individuales**...“¹⁵⁵

---

¹⁴⁸ Artículo 74.2.

¹⁴⁹ Artículo 99.4.

¹⁵⁰ Preámbulo.

¹⁵¹ Artículo 3.

¹⁵² Artículo 6.

¹⁵³ Artículo 8.

¹⁵⁴ Artículo 16.

„La detención preventiva no podrá durar más del tiempo estrictamente necesario **para la realización de las averiguaciones tendentes al esclarecimiento de los hechos...**“¹⁵⁶

„La ley regulará **la organización y el control parlamentario** de los medios de comunicación social dependientes del Estado o de cualquier ente público...“¹⁵⁷

„Estas libertades **tiene su límite** en el respeto a los derechos reconocidos...“¹⁵⁸

„Se reconoce el derecho a la huelga de los trabajadores **para la defensa** de sus intereses.“¹⁵⁹

„Para **interponer el recurso de inconstitucionalidad**, el Presidente del Gobierno, el Defensor del Pueblo, 50 Diputados, 50 Senadores, los órganos colegiados ejecutivos de las Comunidades Autónomas y, en su caso, las Asambleas de las mismas.“¹⁶⁰

3.2.4 Subjuntiv budoucího a předbudoucího času

Tvary subjunktivu budoucího a předbudoucího času nejsou v současné španělštině časté. Původ subjunktivu budoucího času je v latině, ačkoli není jednoznačné, z kterého tvaru pochází:

„EL FUTURO SIMPLE DE SUBJUNTIVO (CANTARE) procede del latín. Las formas del futuro perfecto de indicativo eran idénticas a las del pretérito de subjuntivo, excepto la primera persona singular *deděro* (futuro perfecto de indicativo) y *deděrim* (pretérito perfecto de subjuntivo). Aunque se documenta en latín el cruce de los dos paradigmas, es muy polémica la cuestión de si el futuro simple del subjuntivo castellano (AMARE) procede del primero, del segundo o de la confusión de los dos.“¹⁶¹

Výskyt tvarů subjunktivu předbudoucího času je ještě vzácnější. V současné španělštině jej lze snadno nahradit:

---

¹⁵⁵ Artículo 9.

¹⁵⁶ Artículo 17.

¹⁵⁷ Artículo 20.

¹⁵⁸ Artículo 20.

¹⁵⁹ Artículo 28.

¹⁶⁰ Artículo 162.1a).

¹⁶¹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Nueva gramática de la lengua española* [online]. Vol. I., s. 1811.

„EL FUTURO COMPUESTO DE SUBJUNTIVO (HUBIERE CANTADO) es un tiempo perfectivo. Designa una situación contingente anterior a otra que es posterior a algún punto de referencia. Este rasgos coinciden con los de HUBIERA CANTADO. De hecho, el pretérito pluscuamperfecto de subjuntivo sustituye mayoritariamente en la lengua actual al futuro compuesto, fuera de ciertos usos restrictivos similares...“¹⁶²

Vyskyt tvarů subjektivu budoucího a předbudoucího času je v textu španělské ústavy poměrně četný. Příklad královské sankce lze pak považovat za *sui generis*, a to proto, že její původ je mnohem starší než původ zbytku ústavního textu. V kontextu ústavního práva lze doložit její použití např. ve slavné Cádizské ústavě z roku 1812: „Don Fernando Séptimo, por la gracia de Dios y la Constitución de la Monarquía española, Rey de las Españas, y en su ausencia y cautividad la Regencia del reino, nombrada por las Cortes generales extraordinarias, a todos los que las presentes **vieren y entendieren**, sabed...“¹⁶³ V tomto případě se od té následující (kromě vsuvky týkající se regentství) liší pouze použitím plurálu: *las presentes – la presente*.

„Don Juan Carlos I, Rey de España, a todos los que la presente **vieren y entendieren**, sabed...“¹⁶⁴

Ve španělské ústavě nalezneme i jiné příklady užití subjektivu budoucího času, jako tomu je například v Článku 57 a více než v deseti dalších případech.

„Aquellas personas que teniendo derecho a la sucesión en el trono **contrajeran** matrimonio contra la expresa prohibición del Rey y de las Cortes Generales...“¹⁶⁵

„Cuando el Rey **fuere** menor de edad, el padre o la madre del Rey y, en su defecto, el pariente mayor de edad más próximo a suceder en la Corona...“¹⁶⁶

„Si el Rey se **inhabilitare** para el ejercicio de su autoridad y la imposibilidad fuere reconocida por las Cortes Generales...“¹⁶⁷

„Si no **hubiere** ninguna persona a quien corresponda la Regencia, ésta será nombrada por las Cortes Generales, y se compondrá de una, tres o cinco personas.“¹⁶⁸

„...en caso de que éstas hubieren sido disueltas o hubiere expirado su mandato y la de velar por los poderes de las Cámaras cuando éstas no estén reunidas.“¹⁶⁹

---

¹⁶² Ibid, s. 1814.

¹⁶³ Constitución política de la Monarquía Española, promulgada en Cádiz a 19 de marzo de 1812.

¹⁶⁴ Constitución Española. BOE, núm. 311, de 29 de diciembre de 1978.

¹⁶⁵ Artículo 57.

¹⁶⁶ Artículo 59.

¹⁶⁷ Artículo 59.

¹⁶⁸ Artículo 59.

„Si el Congreso de los Diputados, por el voto de la mayoría absoluta de sus miembros, **otorgare** su confianza a dicho candidato...”¹⁷⁰

„Si efectuadas las citadas votaciones no **se otorgase** la confianza para la investidura...”¹⁷¹

„Si la acusación **fuere** por traición o por cualquier delito contra la seguridad del Estado en el ejercicio de sus funciones...”¹⁷²

„...quedando automáticamente convocadas las Cámaras si no **estuvieren** en período de sesiones.”¹⁷³

V citaci ze Článku 128 lze vidět použití subjektivu přítomného času i subjektivu budoucího času v jedné konstrukci. Jedná se o jednu z variant konstrukcí s koncesivní (přípustkovou) hodnotou: *sea cual sea*, *sea cual fuere*, *fuera* (o *fuese*) *cual fuera* (o *fuese*).¹⁷⁴ Zároveň se v případě konstrukce *sea cual fuere* jedná o jeden z mála příkladů užití subjektivu budoucího času, který se uchoval i v běžném jazyce.

„Toda la riqueza del país en sus distintas formas y **sea cualfuere** su titularidad está subordinada al interés general.”¹⁷⁵

„Si **se alcanzare** dicho acuerdo, el texto resultante será sometido a referéndum del cuerpo electoral de las provincias comprendidas en el ámbito territorial del proyectado Estatuto.”¹⁷⁶

„Si una Comunidad Autónoma no **cumpliere** las obligaciones que la Constitución u otras leyes le impongan, o **actuare** de forma que atente gravemente al interés general de España...”¹⁷⁷

„Las sentencias del Tribunal Constitucional se publicarán en el boletín oficial del Estado con los votos particulares, si los **hubiere**.”¹⁷⁸

Zajímavý je úryvek z Článku 168, který je uveden níže. V něm vidíme v jedné větě užití archaické formy subjektivu budoucího času a subjektivu přítomného času, který zůstal běžnou součástí jazyk a ve významovém užití pokrýl i subjektiv budoucího času.

---

¹⁶⁹ Artículo 78.

¹⁷⁰ Artículo 99-

¹⁷¹ Artículo 99.

¹⁷² Artículo 102.

¹⁷³ Artículo 116.

¹⁷⁴ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario panhispánico de dudas* [online].

¹⁷⁵ Artículo 128.

¹⁷⁶ Artículo 151.

¹⁷⁷ Artículo 155.

¹⁷⁸ Artículo 164.

„Cuando **se prupusiere** la revisión total de la Constitución on una parcial que **afecteal** Título preliminar...”¹⁷⁹

Kromě těchto tvarů najdeme v Ústavě Španělského království také tvary subjunktivu předbudoucího času, a to ve dvou případech:

„...ningún candidato **hubiere obtenido** la confianza del Congreso...”¹⁸⁰

„De no lograrse la aprobación mediante el procedimiento del apartado anterior, y siempre que el texto **hubiere obtenido** el voto favorable de la mayoría absoluta del Senado”¹⁸¹

3.2.5 Enumerace

V rámci výčtů, enumerací, se v právních normách setkáme s dvěma základními typy, které svou povahou velmi liší: s demonstrativním a taxativním výčtem. Tyto typy představují pak odlišné důsledky z pohledu práva.

Demonstrativní výčet lze považovat za výčet příkladný, a proto neúplný. Jeho cílem není postihnout všechny případy a situace, které mohou nastat nebo kterých se může týkat, ale vytvořit prostor pro uvážení v jeho interpretaci pro soudy a orgány veřejné moci, které aplikují právní normy. Naopak taxativní výčet je výčtem úplným, uzavřeným. Není zde prostor pro uvážení jiných okolností a týká se pouze těch, které vypočítává.¹⁸² Z právního pohledu lze konstatovat, že v Ústavě Španělského království převládají zejména taxativní výčty (které jsou ostatně typické pro právo veřejné).

„...establecer **la justicia, la libertad y la seguridad**...”¹⁸³

„Las Fuerzas Armadas, constituidas por **el Ejército de Tierra, la Armada y el Ejército del Aire**...”¹⁸⁴

„La Constitución garantiza **el principio de legalidad, la jerarquía normativa, la publicidad de las normas, la irretroactividad de las disposiciones sancinadoras no favorables o restrictivas de derechos individuales, la seguridad jurídica, la responsabilidad y la interdicción de la arbitrariedad de los poderes públicos**.”¹⁸⁵

---

¹⁷⁹ Artículo 168.

¹⁸⁰ Artículo 99.

¹⁸¹ Artículo 167.

¹⁸² Cf. GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*.

¹⁸³ Preámbulo.

¹⁸⁴ Artículo 8.

¹⁸⁵ Artículo 9.

„...discriminación alguna por razón de **nacimiento, raza, sexo, religión, opinión o cualquier otra condición circunstancia personal o social.**“¹⁸⁶

„Se reconocen y protegen los derechos:

a) A expresar y difundir libremente los pensamientos, ideas y opiniones mediante la palabra, el escrito o cualquier otro medio de reproducción.

b) A la producción y creación literaria, artística, científica y técnica.

c) A la libertad de cátedra.

d) A comunicar o recibir libremente información veraz por cualquier medio de difusión...“¹⁸⁷

Někdy se prolínají enumerace různých úrovní tak, jak to můžeme vidět v následujícím příkladě:

„El Rey es el **Jefe del Estado, símbolo de su unidad y permanencia, arbitra y modera el funcionamiento regular de las instituciones, asume la más alta representación del Estado español en las relaciones internacionales, especialmente con las naciones de su comunidad histórica, y ejerce las funciones que le atribuyen expresamente la Constitución y las leyes.**“¹⁸⁸

3.2.6 Budoucí čas

Pro užití budoucího času v legislativním jazyce, zejména pak v CE, je typický jeho preskriptivní charakter. Jedná se o využití v regulativních typech právních ustanovení, které působí do budoucnosti a říkají, jak má něco být.¹⁸⁹ Z lingvistického hlediska se jedná o náhradu imperativu budoucím časem, modotemporální transpozici.¹⁹⁰ Pro imperativ je totiž důležitá jeho hodnota apelace: „El contenido morfológico del *imperativo*, opuesto al de las demás formas verbales, se puede designar con el término de apelación.“¹⁹¹ A tato apelace je zároveň jedním z hlavních rysů právních norem. Zejména pak preskriptivních ustanovení.

O této skutečnosti se zmiňuje rovněž Dana Pérezová ve své diplomové práci:

---

¹⁸⁶ Artículo 14.

¹⁸⁷ Artículo 20.1.

¹⁸⁸ Artículo 56.1.

¹⁸⁹ Cf. GERLOCH, Aleš. *Teoría práva*, s. 28–38.

¹⁹⁰ ZAVADIL, Bohumil; ČERMÁK, Petr. *Mluvnice současné španělštiny*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1641-4, s. 302.

¹⁹¹ ALARCOS LLORACH, Emilio. *Gramática de la lengua española*, s. 150.

„Vzhledem ke své povaze je právní jazyk nutně spjat s modalitou deontickou a epistemickou. Epistemická modalita se vztahuje na vyjádření možnosti, dovednosti a má v právních textech své významné místo. Avšak deontická modalita, vyjadřující povinnost, nutnost či závazek, je pro právní projev takřka inherentním rysem, jelikož naplňuje jednu z jeho zásadních funkcí, a to funkci apelativní.

Pro vyjádření rozkazu či zákazu se administrativně-právní španělština obrací ke třem nejdůležitějším prostředkům. Jsou jimi tvary imperativu – subjunktivu, tvary budoucího času a času přítomného.“¹⁹²

Z těchto možných prostředků pro vyjádření apelativní funkce se však nejčastěji v Ústavě Španělského království setkáme s využitím forem budoucího času. Tato skutečnost pravděpodobně souvisí s preskriptivním charakterem této právní normy.

„Estas **se utilizarán** junto a la bandera de España en sus edificios públicos y en sus actos oficiales.“¹⁹³

„Su estructura interna o funcionamiento **deberán ser** democráticos.“¹⁹⁴

„y **se interpretarán** de conformidad con la Declaración Universal de Derechos Humanos.“¹⁹⁵

„...**podrán** naturalizarse los españoles sin perder su nacionalidad de origen.“¹⁹⁶

„Los poderes públicos **tendrán** en cuenta las creencias religiosas...“¹⁹⁷

„La ley **fijará** las obligaciones militares...“¹⁹⁸

„La ley **regulará** las peculiaridades propias del régimen jurídico de los Colegios Profesionales y el ejercicio de las profesiones tituladas.“¹⁹⁹

3.2.7 Modální slovesa

S nadměrným používáním modálních sloves souvisí také používání infinitivu, které je obsaženo v části věnované nefinitním slovesným formám. Ze své podstaty se totiž modální sloveso s infinitivem pojí. Jedná se totiž o *perífrasis con infinitivo*, konkrétně pak *perífrasis con infinitivo inmediato*. Je však nutné rozlišovat rozdílné role infinitivu, jelikož

---

¹⁹² PÉREZOVÁ, Dana. *Právní španělština*, s. 50–51.

¹⁹³ Artículo 4.

¹⁹⁴ Artículo 7.

¹⁹⁵ Artículo 10.

¹⁹⁶ Artículo 11.

¹⁹⁷ Artículo. 16.

¹⁹⁸ Artículo 30.

¹⁹⁹ Artículo 36.

ne každý infinitiv je součástí perifráze. Tento jev a jeho klasifikaci blíže popisuje *Nueva gramática de la lengua española*:

„Los esquemas perifrásticos con infinitivo son los más numerosos. Suelen distinguirse dos tipos de perífrasis modales. Corresponde al primero la llamada MODALIDAD PERSONAL o RADICAL (término que traduce el inglés *root* en *root modals*) y al segundo la llamada MODALIDAD EPISTÉMICA, IMPERSONAL O PROPOSICIONAL. En la primera se atribuye a alguien cierta capacidad, habilidad, obligación, voluntad, disposición u otra manifestación similar de naturaleza intencional en relación con algo. En la modalidad epistémica, por el contrario, se presente como objetivamente necesario, posible o probable juicio del hablante, algún estado de cosas.“²⁰⁰

V praxi lze pak jeden typ od druhého odlišit dle existence a povahy podmětu věty:

„Como la modalidad radical o personal se predica de un sujeto, los verbos modales radicales son incompatible con las construcciones que carecen de él o que poseen sujetos a los que no se atribuyen capacidades, disposiciones o intenciones. Así pues, en *Puede hacer buen tiempo* solo se reconoce el sentido epistémico o impersonal de *poder* (aproximamente, 'ser posible'). Los modales radicales imponen determinadas condiciones semánticas a sus sujetos, que viene a añadirse a las que impone el infinitivo que forma la perífrasis.“²⁰¹

Následující příklady obsahují oba typy perifrází. Na první pohled není možné určit, zda některý z typů v textu španělské ústavy převládá. Dalo by se uvažovat, že ústava obvykle bude mít tendenci využívat spíše *modalidad personal*, a tento jev bude z povahy věci častější v člancích věnovaných lidským a občanským právům (Título I: *De los derechos y deberes fundamentales*). Ústavodárce však v tomto případě preferoval nevyjádřit modalitu, tedy fakt, že někdo něco může, ale mnohem častěji jsou využívány konstrukce jako *tener derecho a* nebo *se reconoce el derecho a...* Mezi příklady prvního typu perifrází tedy nalezneme spíše ustanovení následujícího typu, kdy je někomu přisuzována jistá pravomoc:

---

²⁰⁰ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Nueva gramática de la lengua española* [online]. Vol. II., s. 2140.

²⁰¹ *Ibid.*, s. 2141.

„El Presidente del Gobierno, previa deliberación del Consejo de Ministros, **puede plantear** ante el Congreso de los Diputados la cuestión de confianza sobre su programa o sobre una declaración de política general.“²⁰²

Naopak následující příklad vyjadřuje, že je zde ta možnost, a proto se jedná o příklad *modalidad epistémica*:

Následující příklady obsahují perifráze, které využívají dvě různá modální slovesa: *poder* a *deber*. První vyjadřuje obvykle nějakou schopnost, resp. pravomoc či skutečnost, že je něco možná. Druhé slovesa vyjadřuje povinnost.

„**Podrá establecerse** un servicio civil para el cumplimiento de fines de interés general.“²⁰³

„La ley **podrá limitar o exceptuar** el ejercicio de este derecho...“²⁰⁴

„Toda interpelación **podrá dar lugar** a una moción en la que la Cámara manifieste su posición.“²⁰⁵

„La moción de censura **no podrá ser votada** hasta que transcurran cinco días desde su presentación.“²⁰⁶

„...el detenido **deberá ser puesto** en libertad o a disposición de la autoridad judicial.“²⁰⁷

„La estructura interna y el funcionamiento de los Colegios **deberán ser democráticos**.“²⁰⁸

„El Congreso electo **deberá ser convocado** dentro de los veinticinco días siguientes a la celebración de las elecciones.“²⁰⁹

„La delegación legislativa **deberá otorgarse** mediante una ley de bases cuando su objeto sea la formación de textos articulados o por una ley ordinaria cuando se trate de refundir varios textos legales en uno solo.“²¹⁰

Kromě toho existují i modální slovesné opisné vazby s předložkou. Jedná se o *tener que* a méně časté *deber de*. RAE v *Nueva gramática de la lengua española* nejprve řeší opozici mezi *tener que* a *deber*:

---

²⁰² Artículo 112.

²⁰³ Artículo 30.3.

²⁰⁴ Artículo 28.

²⁰⁵ Artículo 111.2.

²⁰⁶ Artículo 113.3.

²⁰⁷ Artículo 17.2.

²⁰⁸ Artículo 36.

²⁰⁹ Artículo 68.6.

²¹⁰ Artículo 82.2.

„La perífrasis <<*tener que* + infinitivo>> es mucho más frecuente que <<*deber* + infinitivo>> para expresar obligación (*modal radical*) y también probabilidad (*modal epistémico*). En ambos casos denota un grado más alto de necesidad de *deber*. Usado <<*tener que* + infinitivo>> como modal radical o personal, expresa obligación o necesidad externa inevitable impuesta por las circunstancias, de forma que el sujeto no es capaz de sustraerse a ella. Esta obligación puede o no coincidir con algo que se presenta como deseable o como necesidad ajustada a alguna norma ética, social o legal...[...] Por el contrario, la obligación expresada por <<*deber* + infinitivo>> está en consonancia con lo generalmente deseable o con normas aceptadas que así lo impiden.“²¹¹

Ale pojednává také o tvarech modální opisné vazby s předložkou *deber de*: „Son igualmente numerosos, sobre todo en el español americano, los usos de <<*deber de* + infinitivo>> para expresar obligación.“²¹²

Vazba *tener que* nebyla v textu španělské ústavy nalezena. Pravděpodobně se jedná o úmysl ústavodárce danou perifrází nevyužívat, případně ji nahradit. To lze vidět na následujícím příkladě:

„Todos los españoles **tienen el deberde** conocerla y derecho a usarla...“²¹³

Ústavodárce mohl využít perifráze *tener que*, pak by ustanovení znělo *Todos los españoles tienen que conocerla*, možné by bylo i znění *Todos los españoles deben de conocerla*. Místo toho bylo využito spojení *tener el deber de* (v českém překladu *mají povinnosti*). Stejně tak se v textu ústavy nevyskytuje perifráze *deber de* + infinitiv, ale pouze ve vazbě, kde *deber* figuruje jako podstatné jméno *el deber* (*povinnost*). Kromě výše uvedeného jsou v celé ústavě ještě další tři výskyty této vazby. Je zajímavé, že ve všech těchto případech se k definování povinnosti váže i definice nějakého práva.

„Los españoles **tienen** el derecho y **el deber de** defender a España.“²¹⁴

„Todos los españoles **tienen el deber** de trabajar y el derecho al trabajo...“²¹⁵

„Todos **tienen** el derecho a disfrutar de un medio ambiente adecuado para el desarrollo de la persona, así como **el deber** de conservarlo.“²¹⁶

---

²¹¹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Nueva gramática de la lengua española* [online]. Vol. II., s. 2144.

²¹² Ibid, s. 2143.

²¹³ Artículo 3.1.

²¹⁴ Artículo 30.1.

²¹⁵ Artículo 35.1.

²¹⁶ Artículo 45.1.

4 Modernizace právní španělštiny

Stejně jako obecný jazyk, tak i právní jazyk není statickým fenoménem, nýbrž dynamickou jednotkou, která se v průběhu času mění a uzpůsobuje užití svých mluvčích. Stejně jako v obecné rovině, i v rámci právního jazyka můžeme hovořit o rozdílu mezi územ a normou. Zde se bude situace logicky lišit také vzhledem k typu právního jazyka. Legislativní jazyk bude mít tendenci přibližovat se normě, zatímco jazyk advokátů spíše úzu. Tato kapitola je rozdělena na dvě podkapitoly. První z nich se zabývá problematikou nejednoznačného jazykového výkladu právních textů, která je jedním z motivů pro modernizační snahy na normativní úrovni právního jazyka. Druhá podkapitola se pak věnuje tomuto trendu ve Španělském království, který vedl až k sestavení *Comisión para la modernización del lenguaje jurídico*.

4.1 Problém nejednoznačného jazykového výkladu

Nejednoznačnost jazykového výkladu právních textů plyne z jeho různých charakteristik jak v oblasti terminologie a lexikálních zvláštností, tak i v oblasti morfosyntaktických a stylistických specifik. Přičemž v oblasti terminologie obvykle velké problémy nevznikaly, jak potvrzuje Alexandr Stich: „Právnícká terminologie, ustálená po stránce formálně jazykové i významové, zajišťuje textům právní povahy především potřebnou jednoznačnost pojmů.“²¹⁷ Nicméně toto tvrzení není v současné době tak zcela platné. Do nejasností se dostáváme především kvůli právním normám, které k nám přicházejí z vnější, tj. ty součásti právního řádu, které mají původ v mezinárodním prostředí (mezinárodní smlouvy) či v Evropské unii (především nařízení či směrnice, které je nutno transponovat do českého právního řádu). Vzhledem k tomu, že národní terminologie se zde dostávají do kontaktu s jinou terminologickou úrovní jako např. s terminologií jiného právního řádu či „bruselskou administrativní angličtinou“. Tyto problémy mohou nastat stejně ve Španělsku jako i v ČR.

Kromě výše zmíněných problémů v oblasti terminologie, může nejednoznačnost výkladu plynout především z neterminologických aspektů textu. Stich uvádí také jednu z pravděpodobných příčin tohoto jevu, kterou můžeme v současné době stále považovat za validní:

---

²¹⁷ STICH, Alexandr. O dvojznačnosti v právníckém vyjadřování. In: *Naše řeč. Listy pro vzdělání a tříbení jazyka českého*, s. 143.

„Neméně závažná je pro právnické texty i syntaktická stavba výpovědi – té se však věnuje dnes pozorností málo: budoucí právníci sice soustavně poznávají právní terminologii, ale s využitím jazykových prostředků neterminologické povahy nebo s prostředky větné stavby se musí každý právník seznámit sám...“²¹⁸

Tento nedostatek samozřejmě nenalzáme pouze u právníků, nýbrž i u zákonodárců-normotvůrců. A právě syntaktická nejednoznačnost může zbůsobit chaos, v rámci kterého by například každý soud mohl stejné ustanovení, na základě jazykového výkladu, vykládat různým způsobem. Což není plně v souladu s principem právní jistoty.

Důležité je si v tomto momentě uvědomit, že pokud ani odborníci nemají zcela jasno v jednoznačném jazykovém výkladu právních textů, nemohou jim rozumět ani jejich hlavní adresáti, což je zcela logicky velký problém. Ve Španělském království proto byla zahájena iniciativa, jejímž cílem bylo navrhnout prvky modernizace právní španělštiny tak, aby byly právní normy (a nejen ty) co nejednoznačnější a srozumitelné i jejich adresátům – občanům ŠK. Za tímto bylo v roce 2009 rozhodnuto o sestavení *Comisión para la modernización del lenguaje jurídico*, která se skládá z odborníků v oblasti práva a lingvistiky.

4.2 Comisión para la modernización del lenguaje jurídico

Navržená opatření modernizace právní španělštiny byla shrnuta v *Informe de la Comisión de modernización del lenguaje jurídico*, který uvádí doporučení pro odborníky, instituce a sdělovací prostředky.

Nejprve se CMLJ zabývá příčinnými otázkami modernizace právního jazyka. Ty plynou v první řadě z práva občanů rozumět (*derecho a comprender*). Hovoříme-li o moderním právu a moderní justici, jedná se o její základní myšlenku: „Una justicia moderna es una justicia que la ciudadanía es capaz de comprender.“²¹⁹ Dle studie Komise na toto téma vyplývá, že 82 % občanů Španělska považuje právní jazyk za příliš komplikovaný pro jeho pochopení. Zároveň z informací *Servicio de atención al ciudadano del Consejo General del Poder Judicial* plyne, že: „...lenguaje jurídico es

---

²¹⁸ STICH, Alexandr. O dvojznačnosti v právnickém vyjadřování. In: *Naše řeč. Listy pro vzdělání a třibení jazyka českého*, s. 143–144.

²¹⁹ COMISIÓN DE MODERNIZACIÓN DEL LENGUAJE JURÍDICO. *Informe de la Comisión de modernización del lenguaje jurídico* [online], s. 2.

críptico y oscuro, y que resulta incomprensible para el ciudadano, especialmente en aquellos procedimientos en los que no es preceptiva la asistencia letrada.²²⁰ Tato zjištění jsou vskutku alarmující a ukazují na selhání v jedné ze základních funkcí práva.

Komise ve své zprávě proto uvádí sérii doporučení pro profesionály, instituce a obecná doporučení, jak učinit právní jazyk srozumitelnější občanům. Doporučení Komise profesionálům se opět opírá o základní normy a principy demokratického státu:

„El Estado de Derecho exige asegurar que se comprendan los actos y las normas jurídicas. La claridad en la expresión oral y escrita de los profesionales del derecho incrementa la seguridad jurídica, permite que las personas conozcan sus derechos y obligaciones...“²²¹

Doporučení v první řadě apelují na zodpovědnost profesionálů vůči občanům (*el profesional de derecho debe esforzarse...*), čemuž mají přizpůsobit i svůj jazyk. Doporučení jsou rozdělena dle tematických kategorií od celku k jednotlivým prvkům: *discurso, párrafo, oración, terminología, citas a referencias*.

V rámci diskurzu doporučuje CMLJ přizpůsobit jej formálně tomu, zda se jedná o deskripci, naraci či argumentaci. Tato část *Informe* obsahuje doporučení obecně platná pro všechny autory diskurzů nehladě na to, zda se jedná o profesionály práva. To samé platí u části věnované odstavcům. Část věnovaná větám opět nabízí konkrétní doporučení plynoucí z normativní gramatiky a také komentuje některé jevy, které již lze považovat za specifika právního jazyka: pasivní konstrukce, konstrukce s gerundiem, nadměrné užití předložek, subjektiv budoucího a předbudoucího času, časová inkongruence či psaní velkých a malých písmen.

Komise tak doporučuje vyhýbat se pasivním konstrukcím:

„Aunque esta construcción verbal es correcta, es poco frecuente en la lengua española contemporánea. El uso de la pasiva aleja el lenguaje del ciudadano. Las oraciones que emplean a voz activa se perciben como más directas y menos rebuscades.

Se recomienda utilizar la pasiva solo cuando sea absolutamente necesario. La pasiva refleja (o pasiva con *se*) es más frecuente en el lenguaje común; sin embargo,

---

²²⁰ Ibid.

²²¹ Ibid, s. 5.

se recomienda evitar en esta construcción el uso del complemento agente, muy frecuente en los textos jurídicos.²²²

Dalším jevem, kterému by dle Komise měla být věnována pozornost, je využití gerundií, které je v právní španělštině nejen nadměrné, ale dokonce často agramatické. Z tohoto důvodu je doporučeno vyvarovat se těchto tvarů: *gerundio especificativo* (nahradit *oración relativa*) a *gerundio de posterioridad* (nahradit *oración coordinada*).

V oblasti předložek vnímá CMLJ jako nevhodné nadměrné užití předložky *a* ve smyslu *para* či *a fin de*. Tomuto galicismu by se měli profesionálové vyvarovat stejně jako jevu, při kterém je v enumeraci předložka použita pouze pro jeden z elementů, což je sice ekonomičtější řešení, ale může mít vliv na jednoznačné pochopení textu: „En algunas enumeraciones aparece la preposición solo en el primer elemento, hecho que puede afectar a la claridad del texto...“²²³

Comisión de modernización del lenguaje jurídico také doporučuje nahrazovat tvary subjunktivu budoucího času:

„Si tuviere razones futuras para proseguir la causa (redacción que se ha de evitar).

Si en el futuro tuviera razones para proseguir la causa (redacción recomendada).“²²⁴

Co se týká nedostatků v časové souslednosti a psaní velkých a malých písmen, apeluje Komise na gramatické normy, které by měli právní profesionálové znát a ovládat.

I v oblasti terminologie CMLJ doporučuje zjednodušení právního jazyka a jeho posun směrem k občanům: „Esta comisión no comparte la apreciación de quienes consideran que estas formas lingüísticas son herramientas insustituibles de trabajo y signo de distinción de la profesión.“²²⁵

V neposlední řadě apeluje Komise na dodržování citačních norem a standardizované právní odkazy (*referencias*).

Obecná doporučení a doporučení institucím již nejsou jazykového charakteru a nejsou proto pro tuto práci relevantní. Doporučení CMLF jsou obecně zaměřena na zjednodušení jazyka a odstranění jeho specifík za účelem přiblížení se běžné španělštině.

Na jednu stranu tak ve Španělsku existuje dokument, jehož cílem je přiblížit právní jazyk občanům státu (ačkoli zdá se, že za cenu odstranění jeho specifík).

---

²²² COMISIÓN DE MODERNIZACIÓN DEL LENGUAJE JURÍDICO. *Informe de la Comisión de modernización del lenguaje jurídico*, s. 10.

²²³ Ibid, s. 11.

²²⁴ Ibid.

²²⁵ Ibid.

Na druhou stranu je otázka, do jaké míry se tento dokument rozšířil mezi odbornou veřejnost a zda se tedy právní profesionálové budou těmito doporučeními v budoucnosti řídit. Ilustrací tohoto problému je úvod článku překladatele Jorge Maestre, jehož specializací jsou právě právní texty:

„Como traductor especializado en textos jurídicos, deberé tener presente este cambio en futuros encargos (že Rada ministrů rozhodla o nahrazení termínu *imputado* pojmem *investigado*, pozn. aut.), así que decidí indagar más sobre esta cuestión. Fue así como descubrí en este artículo de El País la referencia a la labor de la Comisión de Modernización del Lenguaje Jurídico de la que no había tenido noticias a través de ningún curso, máster o blog de traducción jurídica y cuya labor, a mi entender, merece mayor difusión entre los profesionales del lenguaje legal en España.“²²⁶

Skutečnost, že občané státu považují právní jazyk spíše za nesrozumitelný, je nám známá i z českého prostředí. Zcela nepochybně se jedná o problém, který koliduje se základními principy demokratického právního státu, a proto je nutné se jím zabývat. Činnost CMLJ je bezpochyby významným prvním krokem na této cestě. Řešení tohoto problému by však mělo zcela jistě vycházet z diskuse širší odborné veřejnosti. Otázkou rovněž zůstává, zda by se modernizace právního jazyka měla týkat všech jeho oblastí – např. lze arguovat právem občanů na pozorování v oblasti legislativního jazyka, ale již ne v oblasti jazyka právní vědy.

---

²²⁶ MAESTRE, Jorge: El derecho a comprender el lenguaje jurídico. *El traductor invisible* [online]. Publikováno 26. března 2015.

5 Závěr

Jazykový kontext je pro samotné právo a výklad právních textů velmi důležitý. Jelikož právní jazyk má svoje specifika, je nutné je při četbě a výkladu textů brát v úvahu. Cílem této bakalářské práce je nastínit hlavní jazykové charakteristiky španělské ústavy v kontextu právní španělštiny.

V rámci analýzy ústavního textu bylo zjištěno, že se jazyk ústavy od právní španělštiny v některých rysech liší, a to jak v oblasti terminologie, tak i v oblasti morfosyntaktických a stylistických specifik jazyka. Jazyk ústavy se tak liší nejen od běžné španělštiny, ale i od právní španělštiny, což ve svém důsledku může znamenat komplikace v otázce výkladu právním norem a také porozuměním občany.

Mezi charakteristiky právní španělštiny se často řadí užití archaických výrazů a zhutnění informací v textu (využitím např. gerundií či nominálních syntagmat). Nicméně tyto rysy mohou být problematické i pro odborníky při výkladu právních norem, natož pak pro ty, kdož jsou adresáty norem – občané. Zejména z toho důvodu lze pozorovat snahy o modernizace právní španělštiny tak, aby se stala srozumitelnější i pro širokou veřejnost.

Resumé (česky)

Jazyk španělské ústavy vykazuje některé shodné rysy s právní španělštinou, v jiných se však poměrně liší. První velké rozdíly najdeme v oblasti terminologie: španělská ústava prakticky neobsahuje neologismy a počet přejatých slov a kalků je oproti ostatním právním textům poměrně skrovný. Jazyk španělské ústavy lze tedy od právní španělštiny odlišit jeho menší lexikální diverzitou (která bude obecně spíše přítomnější v jazyce právní vědy a jurisdikce než v jazyce legislativním). I přes to jsou pro jazyk španělské ústavy typické určité termíny, které souvisí právě s právní povahou dokumentu. Tyto jsou uvedeny ve stručném španělsko českém slovníčku termínů ústavního práva.

V oblasti morfosyntaktických a stylistických specifík jazyka pak nalezneme mnohé jevy společné oběma: nefinitní slovesné formy, pasivní konstrukce, nominalizace, či tvary subjunktivu budoucího a předbudoucího času. Oproti právní španělštině pak byly v textu jako časté, a tedy charakteristické pro Ústavu Španělského království tyto jevy: abundantní výskyt enumerací, budoucího času a modálních sloves. V ústavním textu se setkáváme s úmyslem zákonodárce vyjádřit různé formy rozkazů, příkazů a zákazů, a proto se v textu hojně vyskytují tvary subjunktivu, budoucí čas a modální slovesa.

Rusumé (en español)

El lenguaje de la Constitución española tiene algunos rasgos similares con el español jurídico, mientras que en otros difiere bastante. Las primeras grandes diferencias las encontramos en la terminología; en la Constitución Española no hay neologismos y, el número de los préstamos lingüísticos y calcos, es bastante escaso. El lenguaje de la Constitución Española difiere entonces del español jurídico por su baja diversidad lexical, la cual será más abundante en el lenguaje de la jurisprudencia o lenguaje jurisdiccional que en el lenguaje legislativo. Pese a lo dicho, algunos términos del lenguaje de la Constitución española son típicos, sobre todo aquellos que tienen que ver con la naturaleza legal del documento. Estos términos están en el breve diccionario Español-Checo de los términos del derecho constitucional.

Entre las especificaciones morfosintácticas y estilísticas del lenguaje encontramos muchos rasgos comunes a los dos: formas no personales del verbo, construcciones pasivas, nominalizaciones, o formas del futuro simple y compuesto del subjuntivo. En comparación con el español jurídico son más frecuentes y, por lo tanto, característicos los siguientes rasgos de la Constitución española: uso abundante de las enumeraciones, de las formas del futuro y de los verbos modales. En el texto constitucional podemos observar la intención del legislador constituyente: expresar diferentes formas de órdenes, mandatos y prohibiciones y, por lo tanto las formas del subjuntivo, futuro y verbos modales están presentes en el texto.

6 Seznam použité literatury:

- ANES ÁLVAREZ, Gonzalo (ed.) *Veinticinco años de la Constitución Española*. Madrid: Real Academia de la Historia, 2006, ISBN 84-95983-74-5.
- ALARCOS LLORACH, Emilio. *Gramática de la lengua española*. Madrid: Espada Calpe, S. A., 2000. ISBN 84-239-7922-9.
- ALCARAZ VARÓ, Enrique; HUGHES, Brian. *El español jurídico*. Barcelona: Ariel Derecho, 2002.
- ALVAR, Manuel. *Introducción a la lingüística española*. Barcelona: Ariel, S. A., 2000.
- BOBES NAVES, María del Carmen. Sistema, norma y uso del gerundio castellano. *Revista española de lingüística* (5, 1975), s. 1–34. ISSN 0210-1874.
- BRYNDA, Jiří. Španělsko-český právní a ekonomický slovník. Praha: Linde Praha, a. s., 2007.
- Constitución Española. BOE, núm. 311, de 29 de diciembre de 1978. Texto consolidado. Última modificación: 27 de septiembre de 2011.
- Constitución política de la Monarquía Española, promulgada en Cádiz a 19 de marzo de 1812.
- CONGRESO DE LOS DIPUTADOS. *Constituciones Españolas 1812–1978* [online]. [cit. 20-5-2014]. Dostupné online z: http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/ConstEsp1812_1978.
- COMISIÓN DE MODERNIZACIÓN DEL LENGUAJE JURÍDICO. *Informe de la Comisión de modernización del lenguaje jurídico* [online]. [cit. 05-7-2014]. Dostupné z: https://www.administraciondejusticia.gob.es/paj/PA_WebApp_SGNTJ_NPAJ/descarga/Informe%20de%20la%20Comisi%C3%B3n%20de%20Modernizaci%C3%B3n%20del%20Lenguaje%20Jur%C3%ADdico.pdf?idFile=9267a586-1b77-478b-b094-c44052cb3156.
- DE HOYOS, Juan Carlos. *Linguistique* [přednáška]. Lyon: Université Lumière Lyon 2, 15. 10. 2014.
- GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009. ISBN 978-80-7380-233-2.
- GONZÁLEZ SALGADO, José Antonio. El lenguaje jurídico del siglo XXI. *Themis* 57 – *Revista de Derecho*. ISSN2410–9592.

- GUTIÉRREZ ÁLVAREZ, Javier María. Español jurídico: Propuesta didáctica orientada a la acción como base para un curso. In: *marcoELE, revista didáctica ELE*. Núm. 11, 2010. ISSN 1885-2211.
- KINCL, Jaromír; URFUS, Valentin; SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-031-1.
- KLOKOČKA, Vladimír; WAGNEROVÁ, Eliška: *Ústavy států Evropské unie*. Praha: Linde Praha a. s., 2004.
- MAESTRE, Jorge: El derecho a comprender el lenguaje jurídico. *El traductor invisible* [online]. Pubikováno 26. března 2015. Dostupné online z: <http://www.eltraductorinvisible.es/2015/03/El-derecho-a-comprender-el-lenguaje-juridico> [cit. 7-7-2015].
- PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda, 1. díl, Obecná státověda*. Praha: Linde Praha a.s., 1998. ISBN 80-7201-141-3.
- PÉREZOVÁ, Dana. *Právní španělština*. Praha, 2009. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Vedoucí práce PhDr. Petr Čermák, Ph. D.
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario de la lengua española. 22^a edición (2001)* [online]. Dostupné online z: www.rae.es[cit. 25-6-2015].
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario panhispánico de dudas* [online]. Dostupné online z: www.rae.es[cit. 22-6-2015].
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Nuevagramática de la lengua española* [online]. Dostupné online z: www.rae.es[cit. 19-6-2015].
- REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. Voznice: Leda, 2001. ISBN 80-85927-85-3.
- STICH, Alexandr. O dvojznačnosti v právnickém vyjadřování. In: *Naše řeč. Listy pro vzdělání a třibení jazyka českého*. Č. LI, 1968, s. 143–147. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 1968. ISSN: 0027-8203.
- STYBLÍK, Vlastimil a kol. *Základní mluvnice českého jazyka*. Praha: SPN, 2004.
- ZAVADIL, Bohumil; ČERMÁK, Petr. *Mluvnice současné španělštiny*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1641-4.
- ZAVADIL, Bohumil; ČERMÁK, Petr. *Sintaxis del español actual*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008.

7 Seznam zkratk:

BOE	Boletín Oficial del Estado
CE	Constitución Española
CMLJ	Comisión de modernización del lenguaje jurídico
ČR	Česká republika
DRAE	Diccionario de la lengua española de la Real Academia Española
EPA	Español profesional y académico
TC	Tribunal Constitucional